

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Сучасні технології в страхуванні (InsurTech)

Здобувача вищої освіти 2 рівня, II курсу, групи ФМФз-22-
1 групи, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

освітня програма «Фінансові технології»

(підпис)

Московіна Надія Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(підпис)

Ключка Ольга Володимирівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Корнєєв Володимир Вікторович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «15» 09 2024 № 9

Завідувач
кафедри

(підпис)

Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 3 17.01.2014 Букреша В.С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 09.02.14
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 4 09.02.14
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: А.С. Ариштаніс А.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

<u>А.С.</u> (підпис)	<u>Березівська О.І.</u> (ініціали, прізвище)
<u>А.С.</u> (підпис)	<u>Корнєв В.В.</u> (ініціали, прізвище)
<u>А.С.</u> (підпис)	<u>Верещак Ю.Ю.</u> (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	21		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	36		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	46		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 40 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
46	C	4	09.02.24	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінансові технології»

Затверджую

Завідувач кафедри О. Юлія КОВАЛЕНКО

« 15 » листопада 2022

**Завдання на кваліфікаційну роботу
(проект) здобувачу вищої освіти**

Московіна Надія Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту): Вплив фінансових технологій на розвиток банківського бізнесу в Україні

Затверджена наказом ректора від « 15 » 11 2022 № 1208

2. Строк здачі закінченої роботи

3. Мета роботи: визначення ефектів використання InsurTech на ринку страхових послуг України.

4. Об'єкт дослідження: економічні відносини, що виникають в процесі здійснення страхуванні.

5. Предмет дослідження: впровадження сучасних технологій в страхуванні (InsurTech).

6. Орієнтовна база дослідження: Національний банк України, страхові компанії.

7. Вихідні дані до роботи: аналіз фінансових технологій в страховій компанії «Уніка».

8. Перелік графічного матеріалу: 70 сторінок, 13 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел 34 найменувань, 2 додатка.

9. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом): сутність та значення страхування в системі економічних відносин; особливості використання сучасних технологій у страхуванні; оцінка основних показників розвитку страхування в Україні; аналіз застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»; трансформаційні зміни у сфері страхування під впливом впровадження сучасних технологій та під час дії воєнного стану в Україні.

10. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми дипломної роботи, затвердження плану виконання роботи	09.12.2022 р.	09.12.2022
2.	Опрацювання літературних джерел за напрямком дослідження	03.03.2023 р.	03.03.2023
3.	Підготовка теоретичного розділу та подання її керівнику	01.04.2024 р.	01.04.2024
4.	Апробація результатів дослідження теоретичного опрацювання матеріалу (підготовка статті та/або тез доповіді на науковій конференції)	19.05.2023 р.	19.05.2023
5.	Підготовка аналітичного розділу роботи та подання її керівнику	01.09.2023 р.	01.09.2023р.
6.	Підготовка III розділу дипломної роботи та подання її керівнику	06.10.2023 р.	06.10.2023р.
7.	Підготовка 100% дипломної роботи та подання її керівнику	01.12.2023 р.	01.12.2023р.
8.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	14.12.2023 р.	14.12.2023р.
9.	Попередній захист дипломної роботи	14.12.2023 р.	14.12.2023р.
10.	Отримання відгуку керівника дипломної роботи	19.01.2024 р.	19.01.2024р.
11.	Рецензування дипломної роботи	22.01.2024 р.	22.01.2024р.
12.	Представлення роботи для перевірки на плагіат	15.01.2024 р.	15.01.2024р.
13.	Захист дипломної роботи	30.01.2024 р. – 01.02.2024 р.	09.02.24

11. Дата видачі завдання «15» 01 2022

12. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис)

Ключка О.В.

(прізвище, ініціали)

13. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Корнєєв В.В.

(прізвище, ініціали)

14. Завдання до виконання отримав/здобувач вищої освіти

(підпис)

Московіна Н.Р.

(прізвище, ініціали)

Анотація

Сучасні технології в страхуванні (InsurTech)

(назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи)

Мета роботи полягає визначення ефектів використання InsurTech на ринку страхових послуг України.

Завданнями роботи є провести дослідження сутності та значення страхування в системі економічних відносин; до дослідити особливості використання сучасних технологій у страхуванні; оцінити основні показники розвитку страхування в Україні; проаналізувати застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»; визначити трансформаційні зміни у сфері страхування під впливом впровадження сучасних технологій та під час дії воєнного стану в Україні.

Предметом дослідження є впровадження сучасних технологій в страхуванні (InsurTech).

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі здійснення страхуванні.

Базою дослідження виступає Національний банк України, страхові компанії.

За результатами дослідження сформульовані висновки, зокрема: сутність та значення страхування в системі економічних відносин; особливості використання сучасних технологій у страхуванні; оцінка основних показників розвитку страхування в Україні; аналіз застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»; трансформаційні зміни у сфері страхування під впливом впровадження сучасних технологій та під час дії воєнного стану в Україні.

Одержані результати що наведені у роботі можуть бути базою для вдосконалення розвитку страхування на вітчизняному ринку страхових послуг, а також використані страховими компаніями для впровадження сучасних технологій у власну діяльність.

Кваліфікаційна робота містить 72 сторінок, 13 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел 34 найменувань, 2 додатки.

Ключові слова: фінансові послуги, технології в страхуванні, InsurTech, страховий ринок.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2023 – 2024 роки.

Рік захисту роботи: 2024 рік.

ABSTRACT

Modern technologies in insurance (InsurTech)

The purpose of the work is to determine the effects of using InsurTech on the market of insurance services of Ukraine.

The tasks of the work are to conduct a study of the essence and meaning of insurance in the system of economic relations; to investigate the peculiarities of the use of modern technologies in insurance; evaluate the main indicators of the development of insurance in Ukraine; to analyze the use of modern technologies in the activities of the insurance company "Unika"; to determine transformational changes in the field of insurance under the influence of the introduction of modern technologies and during the martial law in Ukraine.

The subject of research is the implementation of modern technologies in insurance (InsurTech).

The object of the study is the economic relations that arise in the process of insurance.

The basis of the research is the National Bank of Ukraine, insurance companies.

Based on the results of the research, conclusions were formulated, in particular: the essence and significance of insurance in the system of economic relations; peculiarities of using modern technologies in insurance; assessment of the main indicators of the development of insurance in Ukraine; analysis of the use of modern technologies in the activities of the insurance company "Unika"; transformational changes in the field of insurance under the influence of the introduction of modern technologies and during the martial law in Ukraine.

The obtained results presented in the work can be a basis for improving the development of insurance on the domestic market of insurance services, as well as used by insurance companies to introduce modern technologies into their own activities.

The qualification work contains 72 pages, 13 tables, 14 figures, a list of used sources of 34 titles, 2 appendices.

Keywords: financial services, technologies in insurance, InsurTech, insurance market.

Year of completion of qualification work: 2023-2024.

Year of job protection: 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП

4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ

7

1.1. Сутність та значення страхування в системі економічних відносин

7

1.2. Особливості використання сучасних технологій у страхуванні

14

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ

28

2.1. Оцінка основних показників розвитку страхування в Україні

28

2.2. Аналіз застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»

41

РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

54

ВИСНОВКИ

62

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

64

ДОДАТКИ

68

ВСТУП

Актуальність теми. Ринок страхових послуг сьогодні, розвивається під впливом сучасних діджиталізаційних та технологічних процесів, що притаманні, як ринку фінансових послуг, так і глобальній економіці в цілому. Нові технологічні рішення та інновації проникають в усі ключові ланки та процеси ринку страхових послуг та сприяють його ефективному зростанню, шляхом підвищення прибутковості та ефективності діяльності страхових компаній, оптимізації операційних витрат страховиків, удосконалення бізнес процесів. Ці технологічні рішення, які нині знаходять своє застосування на ринку страхових послуг, об'єднуються категорією InsurTech.

В той же час, ринок страхових послуг України, протягом останніх років функціонує в умовах впливу негативних макроекономічних явищ, що тягне за собою підвищення невизначеності та ризикогенності навколишнього середовища, в той же час стрімко зростають і потреби страхувальників у страховому захисті, що проявляється у необхідності страхування все більших за обсягом ризиків. Сьогодні українські страхові компанії функціонують в надскладних умовах війни, рівень навантаження на страховий ринок зростає. Як наслідок, для забезпечення безперервної

діяльності страхові компанії мають підвищувати ефективність своєї діяльності, оптимізувати бізнес процеси, скорочуючи операційні витрати та покращуючи клієнтський досвід страхувальників, через нарощення швидкості, зручності та якості їх обслуговування. Застосування InsurTech у страховій діяльності є одним із перспективних шляхів вирішення цих питань.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Окремі науково практичні аспекти застосування технологій та інновацій на ринку страхових послуг, їх імплементації та використання у страховій діяльності були окреслені у працях таких вчених як: Базилевич В.Д., Богріновцева Л.М., Волосович С.В., Гринчак Н.А., Ерастов В.І., Моташко Т.П., Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Тлуста Г. Ю., Шолойко А.С., та інші.

Водночас проблематика функціонування InsurTech в контексті українського страхового ринку залишається мало дослідженою. Необхідним є узагальнення сутності категорії InsurTech. Подальшого наукового дослідження потребує класифікація технологій, що відносяться до категорії InsurTech; особливості функціонування та перспективні напрями використання InsurTech на ринку страхових послуг України.

Метою дослідження є визначення ефектів використання InsurTech на ринку страхових послуг України.

Відповідно до визначеної мети, головним завданнями кваліфікаційної роботи є:

- провести дослідження сутності та значення страхування в системі економічних відносин;
- дослідити особливості використання сучасних технологій у страхуванні;
- оцінити основні показники розвитку страхування в Україні;

- проаналізувати застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»;
- визначити трансформаційні зміни у сфері страхування під впливом впровадження сучасних технологій та під час дії воєнного стану в Україні

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі здійснення страхуванні.

База досліджень – Національний банк України, страхові компанії.

Предметом дослідження є впровадження сучасних технологій в страхуванні (InsurTech).

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань були використані такі методи дослідження, як: критичний аналіз літературних джерел, наукова абстракція та узагальнення; класифікація, індукція та дедукція, аналітичний, економіко-статистичний; логічне узагальнення, аналіз та синтез.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення наведені у роботі можуть бути базою для вдосконалення розвитку страхування на вітчизняному ринку страхових послуг, а також використані страховими компаніями для впровадження сучасних технологій у власну діяльність.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ

1.1. Сутність та значення страхування в системі економічних відносин

Страховання є необхідним як з соціальних, так і з економічних міркувань, оскільки воно відповідає на потреби суспільства. Економічну цілеспрямованість страхового захисту можна виправдати шляхом створення фінансової системи, яка забезпечує накопичення коштів для відшкодування збитків, спричинених подіями, що можуть бути шкідливими для здоров'я, життя та матеріального благополуччя осіб. Сфера страховання є невід'ємною частиною ринку фінансових послуг і потребує певної адміністративної та економічної підтримки на довгострокову перспективу.

Страховання представляє собою потужну фінансово-кредитну систему, яка майже нічим не відрізняється від банківської сфери. З розвитком ринкових відносин і зростанням конкуренції страховання набуває все більшого значення. Ця галузь потребує значних інвестиційних ресурсів та слугує політиці економічного та соціального захисту населення.

Страховання є джерелом довгострокових інвестицій та є важливою складовою фінансової безпеки держави. Розвиток страхового ринку є поступовим і тривалим процесом, і його стабільність залежить від:

- динаміки розвитку суб'єктів господарювання;
- змін в економіці [5].

Забезпечення підвищення рівня благополуччя населення і соціально-економічного розвитку держави, а також безпечне функціонування суб'єктів господарювання стають неможливими без страхового ринку, який є важливою складовою фінансової безпеки країни.

На сучасному етапі страховий ринок виконує низку взаємопов'язаних функцій, які можна розділити на основні і додаткові. Основні функції включають:

- контрольну – яка передбачає контроль за проведенням страхових операцій;

- ризикову — що включає матеріальну відповідальність страхових компаній за наслідки ризику, передбаченого у договорі страхування;
- накопичувальну — яка проявляється в деяких видів страхування (наприклад, страхування життя, ренти, пенсій);
- превентивну — яка передбачає фінансування заходів з метою зменшення страхового ризику та запобігання страховим випадкам;

До цих основних функцій можуть додаватися різноманітні додаткові, включаючи:

- інвестиційну — яка включає вкладення тимчасово вільних коштів страховика в інші види діяльності з метою отримання прибутку;
- компенсаційну — яка передбачає відшкодування збитків при настанні страхового випадку;
- соціальну функцію виконує страхування шляхом надання додаткових соціальних послуг;
- консалтингову функцію яка полягає в наданні консультаційних послуг одними учасниками ринку іншим;
- організаційну функцію яка включає організацію взаємовідносин між страховиками та страхувальниками [10].

Після докладного аналізу страхового ринку можна виділити основні складові, без яких він не може існувати. До них відносяться:

- суб'єкти страхових відносин, які включають страхувальників, страховиків і страхових посередників;
- об'єкти страхування, які мають споживчу вартість;
- потреба в страхових послугах і продуктах;
- можливість прийняття рішень щодо участі в страховій угоді.

Структура страхового ринку України включає внутрішні та зовнішні компоненти. Внутрішня структура включає суб'єкти та об'єкти страхового

ринку, а зовнішня враховує зв'язки з державними структурами фінансової системи та міжнародними взаємозв'язками через грошові потоки (рис.1.1).

Рис. 1.1. Класифікація учасників страхового ринку

Джерело: побудовано автором.

Страхові компанії є ключовими учасниками страхового ринку і виступають як основні фінансові установи, які діють на цьому ринку. Основною метою їх створення є отримання прибутку, завдяки накопиченню страхових резервів та наданню страхових, перестрахових послуг і послуг страхового посередництва як юридичним, так і фізичним особам.

Відповідно до Закону України «Про страхування», страхові компанії можуть бути створені у формі командитних, акціонерних, повних товариств і товариств з додатковою відповідальністю відповідно до господарського кодексу України, за умови, що вони мають ліцензію на проведення страхової діяльності. Приблизно 90% страхових компаній створені у формі акціонерних товариств, зокрема 20% з них є публічними акціонерними товариствами, а 70% - приватними акціонерними товариствами. 9% страхових компаній створені у формі товариств з додатковою відповідальністю. Тільки 1% страхових компаній в Україні є повними товариствами, і тільки 3 компанії мають статус командитних товариств [15].

За спеціалізацією діяльності страхові компанії поділяються на чотири групи:

- ті, які займаються загальними (ризиковими) видами страхування;
- ті, які спеціалізуються в страхуванні життя;
- ті, які виконують лише операції з перестрахування (професійні перестраховки);

- ті, які одночасно проводять як ризикове страхування, так і страхування життя.

За критерієм прибутковості страхові компанії можна поділити на дві категорії:

- комерційні - орієнтовані на отримання прибутку;
- некомерційні - спрямовані на надання якісних послуг застрахованим [15].

Товариства взаємного страхування (ТВС) відносяться до некомерційних страхових компаній і створені у формі акціонерних товариств, де кожен учасник є застрахованим. Особи, які не є учасниками ТВС, не можуть страхуватися через них. В Україні ТВС на даний момент не функціонують. Страхові компанії можна також класифікувати за спектром страхових послуг на дві головні групи:

- універсальні - надають послуги зі страхування та перестрахування;
- спеціалізовані - надають лише окремі види послуг.
- кептивні - це дочірня страхова компанія, створена комерційним або промисловим підприємством з метою покриття власних ризиків.

Ще однією значущою групою учасників страхового ринку є страхувальники, які можуть бути фізичними або юридичними особами, що уклали договір страхування зі страховиками або діють як страхувальники відповідно до законодавства України.

На розвинених страхових ринках переважають фізичні особи як страхувальники, водночас в Україні більшість страхувальників - юридичні особи, що пояснює низький рівень страхової культури в населення і невисокий рівень доходів.

Рівень розвиненості інфраструктури страхового ринку визначає специфіку відносин між суб'єктами на цьому ринку і забезпечує можливість

для страховиків і страхувальників реалізовувати свої економічні інтереси. Вона також сприяє інтеграції національного страхового ринку в світовий фінансовий простір і підвищує стійкість економічного життя суспільства в усіх галузях, активізуючи страхову діяльність і сприяючи координації всіх суб'єктів страхового ринку.

Інфраструктура страхового ринку, як описав професор Д. Е. Турбін, представляє собою систему взаємодій та відносин між професіоналами страхового ринку та фахівцями з інших сфер діяльності, спрямовану на ефективне функціонування страхування та надання якісних страхових (перестрахових) послуг. До суб'єктів страхової інфраструктури відносяться сюрвейєри, спеціалізовані консультанти, актуарії, страхові аудитори та диспетчери, проте страхові брокери та страхові агенти виключаються з цього списку.

Існують різні складові інфраструктури страхового ринку:

- страхові агенти - фізичні та юридичні особи, які працюють за дорученням страховика і виконують частину його діяльності;
- страхові брокери - фізичні та юридичні особи, які на страховому ринку здійснюють посередницьку діяльність від імені страховика або страхувальника

Усі ці компоненти сприяють розвитку та зміцненню страхового ринку та підвищенню якості послуг, які надаються на цьому ринку.

На страховому ринку діють також індиректні посередники, включаючи:

- андерайтери, які мають право визначати ризики для страхування від імені страховика, устанавлювати умови угоди та тарифи.
- сюрвеєри, які є агентами страховика або інспекторами, які оцінюють майно, яке підлягає страхуванню, та визначають ймовірність настання страхового випадку.

- актуарії, які є консультантами та фінансовими аналітиками у галузі страхування та застосовують математичні методи для розрахунків.

- диспетчери, які спеціалізуються в морському праві та розрахунками в разі загальної аварії на морському судні.

- аварійні комісари, які встановлюють причини та обсяг збитків у випадку страхового випадку [17].

Складові інфраструктури страхового ринку також включають організації, які надають консалтингові та рекламні послуги, наукові та освітні установи, оцінювачів майна та ризиків, страхові та перестрахові компанії, інвестиційні фірми, організації, що займаються попередженням страхового шахрайства та веденням відповідних баз даних.

Також слід відзначити інституційні компоненти інфраструктури страхового ринку, такі як товариства по захисту інтересів і прав страхувальників та застрахованих осіб, гарантійні фонди та державні наглядові органи, які грають важливу роль у розвитку інфраструктури страхового ринку.

Гарантійні фонди сприяють підвищенню довіри страхувальників до самого страхування. Їх створення може мати різні причини, включаючи саморегулювання страхового ринку або регулювання з боку державних органів. Також, іноді їх створюють асоціації або союзи страховиків.

Якщо розглядати інституційну структуру страхового ринку за рівнями, то найвищу позицію займає державний орган, який відповідає за нагляд за страховою діяльністю. Його головною метою є забезпечення дотримання страховими компаніями законодавства України про страхування, захисту інтересів страхувальників, запобігання фінансовим проблемам страховиків і сприяння ефективному розвитку страхових послуг. Другий рівень включає в

себе страхові компанії, товариства взаємного страхування та компанії, що займаються перестрахуванням.

Також об'єднання страховиків, дослідників страхового ринку та страхових посередників відіграють важливу роль у розвитку інфраструктури страхового ринку.

Функції інфраструктури страхового ринку включають:

- створення умов для розвитку страхового бізнесу;
- забезпечення ефективної роботи страхових компаній;
- надання інформаційно-посередницьких послуг для страхувальників і страховиків;
- забезпечення балансу між пропозицією та попитом на страховому ринку;
- підтримка наукового супроводу для розвитку страхового ринку [7].

Страховий ринок відіграє важливу роль у фінансовому секторі національної економіки, оскільки страхові компанії є посередниками між учасниками ринку фінансових послуг. Він передбачає розвинену систему взаємозв'язків між суб'єктами ринкових відносин та їх самостійність і рівноправність.

Отже, страхування має важливе значення для розвитку ринкової економіки України. Ефективність страхування значною мірою впливає на фінансову стабільність на рівні економіки в цілому і окремих господарських суб'єктів, а також на економічну незалежність, соціальний захист і фінансову безпеку України.

1.2. Особливості використання сучасних технологій у страхуванні

Запровадження сучасних технологій призводить до якісного обслуговування клієнтів, скорочення витрат і розроблення нових страхових

продуктів, що дозволяє зберігати конкурентоспроможність. У 2022 році глобальні інвестиції у страхові технології склали 4 мільярди доларів США.

Страхові компанії, на сьогодні, активно впроваджують InsureTech, які сприяють якісному та швидкому знаходженню найоптимальніших рішень за допомогою використання у роботі ІТ-технологій. Саме впровадження InsureTech дозволить задовольнити потреби споживачів страхових послуг щодо можливості отримати послуги без зайвих контактів, що, в свою чергу є актуальним як під час період пандемії COVID-19 у світі, так і у період воєнних дій в нашій державі.

Основними перевагами, які отримують страховики від впровадження InsurTech виступають наступні(рис.1.2.):

Рис. 1.2. Основні переваги, які отримують страхові компанії від впровадження InsurTech

Джерело: побудовано автором за даними [10]

До основних технологій, які сприятимуть вдосконаленню та більш ефективній роботі страхових компаній можемо віднести наступні:

- застосуванням Інтернет-сайтів, мобільних технологій та додатків страховими компаніями;
- використання штучного інтелекту та технології Blockchain у страхуванні;
- застосуванням IoT у страхуванні;
- використання телематичних пристроїв страховими компаніями;

Розглянемо їх більш детально.

Один із найперспективніших напрямів використання сучасних технологій у страхуванні є Інтернет-офіси страхових компаній, які мають декілька переваг:

- зменшення витрат на транзакції (на 10-30%) та охоплення широкої аудиторії користувачів Інтернету, що є потенційними клієнтами страхових послуг. Ці особи активно взаємодіють у соціальних мережах і мають високий рівень покупної здатності, тому вони цікавлять страхові компанії;
- покращення спілкування та зворотного зв'язку з клієнтами через консультації та форуми.

Це дозволяє клієнтам:

- самостійно обирати страхові продукти та розраховувати вартість послуги;
- порівнювати їх характеристики з пропозиціями інших страхових компаній;
- оплачувати послуги будь-яким зручним способом та отримувати страховий поліс, не виходячи з дому [4, с. 216].

Застосування мобільних телефонів та додатків дозволило багатьом компаніям охопити більшу аудиторію, ніж це було можливо раніше. Наприклад, за даними компанії Factum Group, кількість регулярних інтернет-користувачів в Україні у 2022 році зросла на 7% - до 22,96 мільйонів, що пояснюється ростом користувачів смартфонів. Приблизно 22% користувачів використовують Інтернет через смартфони, а частка тих, хто має Інтернет вдома, становить 65% [32].

Клієнтам, які мають доступ до Інтернету через смартфони, відкриваються можливості:

- надсилати повідомлення про страхові випадки;
- викликати допомогу у разі страхового випадку;
- визначати місцеположення аварії за допомогою GPS;
- замовляти зворотний дзвінок від call-центру страховика;

- проводити експертизу через відеозв'язок на смартфоні для віддаленого оцінювання збитку;
- створювати заяви та прикріплювати фотографії та документи;
- відстежувати статуси рішень про страхове відшкодування та планові дати виплат.

В останні роки перспективи використання штучного інтелекту та технології Blockchain в страховій діяльності стають все більш привабливими. Незалежно від галузі, все більше бізнес-лідерів почали бачити в цих технологічних інструментах можливості для автоматизації операцій, оптимізації процесів і досягнення конкурентних переваг. Разом з тим, варто зауважити, що саме інтерес страховиків до штучного інтелекту та Blockchain нижче середнього порівняно з іншими секторами фінансового ринку. Тому актуальності набуває дослідження питання використання штучного інтелекту та технології Blockchain у страховій діяльності.

За даними Deloitte на 2022 рік, лише 1,33% постачальників страхових послуг дійсно придбали інструменти штучного інтелекту, оскільки вони більше зосереджені на глобальній мережі Інтернет та програмному забезпеченні (32% постачальників страхових послуг). Що стосується Blockchain, то сама технологія здебільшого пов'язана з децентралізованими фінансами, цифровими валютами та банкінгом [22].

У нинішню епоху «датафікації» бізнесу та зростаючої потужності великих даних, штучний інтелект надає складні, але інтуїтивно зрозумілі інструменти для обробки інформації та отримання відповідних ідей. У страховій діяльності технології на основі штучного інтелекту можуть допомогти змінити підхід до управління від примітивного збору даних до їх ефективної обробки.

Наприклад, страхова компанія використовуючи штучний інтелект має можливість отримати робоче програмне забезпечення для надання індивідуальних страхових пакетів клієнтам на основі персональних даних, зібраних під час вступних опитувань, може консультувати покупців полісів автострахування на основі кількості та характеристик автомобілів клієнтів або, навіть, запропонувати окремий пакет медичного страхування, прив'язаний до особливостей способу життя кожного клієнта. І всі ці можливості та персоналізацію страхова компанія може отримати без необхідності витрачати час і людські ресурси на оформлення всіх документів, зв'язування програмного забезпечення CRM, навчання персоналу, як працювати з ним, і збору команди аналітиків для ефективної обробки інформації та надання висновків.

Технологія Blockchain базується на децентралізованій платформі з найкращою безпекою у світі. Використання технології Blockchain є важливою інноваційною стратегією, яка може посилити роботу страхових компаній. Завдяки принципу децентралізації всі відділи (ІТ, обробки звернень і андерайтингу) мають одночасний доступ до записів. Це економить багато часу та сил на ведення записів та обробку інформації.

Покладаючись на цю відносно нову технологію в страховій діяльності, смарт-контракти також можуть підвищити ефективність андерайтингу. Варто пам'ятати, що Blockchain ділиться даними з усіма відділами, включаючи треті сторони, які надають цінні дані. Завдяки такому відносно легкому доступу до точних даних страхові компанії можуть оцінювати ризики з мінімальними зусиллями. Крім того, оскільки точність даних більш надійна, менша ймовірність застосування шахрайських схем у сфері страхування.

Деякі страхові компанії вже використовують Blockchain для оптимізації своїх процесів, такими компаніями є: Etherisc (Німеччина), Beenest (Сан-

Франциско, Каліфорнія) і Guardtime (Ірвайн, Каліфорнія). Отже, Blockchain – це одна з технологічних тенденцій у страховій галузі, яка може одноосібно оптимізувати діяльність компанії [28].

Основні виклики штучного інтелекту та технології Blockchain наведемо на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Основні виклики використання штучного інтелекту та технології Blockchain у страховій діяльності

Джерело: побудовано автором.

Коротко охарактеризуємо представлені на рис. 1.3 виклики, які виникають при використанні штучного інтелекту та технології Blockchain у страховій діяльності:

- потреба у забезпеченні безпеки та конфіденційності даних: як для штучного інтелекту, так і для технології Blockchain важливо забезпечити високий рівень захисту даних в умовах збільшення їх обсягу та чутливості;
- необхідність удосконалення регуляторної політики: використання штучного інтелекту та технології Blockchain потребують регулювання для успішного впровадження в страхову діяльність;
- забезпечення інтеграції та взаємодії з існуючими системами: використання штучного інтелекту та технології Blockchain повинно легко інтегруватися з існуючими страховими платформами та процесами;
- необхідність своєчасної адаптації до змін: прогресивні технологічні зміни вимагають від страхових компаній гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових технологій, які можуть включати в себе як штучний інтелект, так і технологію Blockchain;

- потреба у навчанні співробітників та клієнтів: необхідно активно впроваджувати проєкти для навчання щодо використання та переваг штучного інтелекту та технології Blockchain серед працівників та клієнтів страхових компаній.

Отже, використання штучного інтелекту та технології Blockchain представляють значний потенціал для трансформації страхової галузі, але їхнє впровадження у діяльність страхових компаній все ще тільки розпочинається. Великі дані та збільшена потужність обробки інформації дозволяють страховим компаніям ефективніше управляти даними та пропонувати персоналізовані послуги. Штучний інтелект та технологія Blockchain можуть автоматизувати процеси управління ризиками уу страхових компаніях та допомогти у створенні індивідуальних страхових пакетів. Однак, наразі, інтерес до цих технологій серед страховиків залишається низьким, оскільки існують певні виклики, такі як питання безпеки даних та потреба в регуляторному врегулюванні. Таким чином, шлях до використання штучного інтелекту та технології Blockchain у страховій діяльності вимагає вирішення технічних, юридичних та безпекових питань, але при правильному впровадженні саме використання штучного інтелекту та технології Blockchain у страховій діяльності можуть значно поліпшити ефективність та конкурентоспроможність страхових компаній на страховому ринку України.

Інтернет речей (або IoT) – це система пристроїв, машин і об’єктів, які отримують унікальні ідентифікатори та можуть передавати дані через мережу Інтернет. Це концепція підключення різних пристроїв до Інтернету для збору, контролю та використання даних. Наприклад, люди можуть використовувати такі пристрої для відстеження свого здоров’я під час занять фізичними вправами [26]. Майже будь-що у світі може стати

взаємопов'язаним, починаючи від автомобілів та пральних машин, закінчуючи датчиками димових сигналізацій.

Більшість страхових компаній активно працюють над поліпшенням обслуговування клієнтів та вдосконаленням їхнього досвіду за допомогою цифрових інструментів. Точні й актуальні дані дозволяють відстежувати поведінкові моделі й отримувати швидкі й точні звіти у разі виникнення неполадок, крадіжок або аварій.

Бізнес-модель страхового ринку через IoT базується на здатності постачальника послуг оцінювати ризики та мати належні дані для прийняття рішень. Збір даних, що забезпечує IoT, дозволяє страховикам швидше реагувати, не чекаючи накопичення даних та досвіду протягом кількох років для успішного моделювання та оцінки пов'язаних з цим ризиків. Це дозволяє їм оперативно пропонувати актуальні послуги, що, в свою чергу, сприяє швидкому розвитку галузей. Наразі 20% страхових компаній у світі випробовують або впроваджують проекти IoT. Дані свідчать, що цей показник збільшився на 50% за останні 3 роки. Страхові компанії все частіше використовують дрони для оцінки збитків після інцидентів. Обчислення показують, що дрони роблять робочі процеси страхових компаній на 40–50% ефективнішими.

На початок 2023 року понад 50 мільйонів водіїв у США спробували страхові моделі, що базуються на використанні IoT-пристроїв. До 2025 року очікується, що близько 30% автомобільного ринку залучить телематику для вирішення більшості питань. Також передбачається, що половина будинків буде з'єднана за допомогою IoT-пристроїв для моніторингу та керування системою сигналізації. Дослідження показують, що 80% респондентів готові анонімно поділитися даними про своє здоров'я, щоб зменшити витрати на медичне страхування [30].

Телематика – це технологія, яка моніторить широкий спектр інформації, збираючи та аналізуючи дані. Телематика була від самого початку ключовою у сферах, пов'язаних з IoT, зокрема в страхуванні. Вона вказує напрямки для подальшого розвитку IoT та забезпечує дані для удосконалення страхових послуг [31].

Одним з головних напрямків застосування телематики в страхуванні є автострахування. Воно використовує переваги різних пристроїв, таких як програми для смартфонів, штекери для прикурювачів, смарт-мітки та вбудовані діагностичні системи. Страховики також застосовують телематику для обробки інформації про страхові випадки. Деякі з них використовують цю технологію для відстеження місцезнаходження викрадених автомобілів, надання допомоги після аварій та отримання більш детальної інформації про нещасні випадки [24].

Серед найпоширеніших пристроїв у телематиці – «чорні ящики», встановлені у транспортних засобах клієнтів. Вони мають систему GPS, датчики руху, які вказують на вплив на автомобіль (наприклад, внаслідок аварії), SIM-карту для передачі даних та програмне забезпечення, що контролює передачу та аналіз даних. «Чорні ящики» – найбільш популярна альтернатива, бо надають точні дані, важко піддається маніпуляціям.

Ще одним перспективним застосуванням IoT у страхуванні є агрострахування. З розвитком IoT дрони, камери та інші пристрої можуть створити детальний опис врожаю, що допоможе встановити ціни на ризики та страхування.

Житлові будівлі також можуть бути об'єктом інтеграції IoT, оскільки споживачі користуються різноманітними пристроями для контролю систем від сигналізацій до систем автоматизованої безпеки. Для споживачів ця технологія проста в управлінні та доступна для придбання. Компанія Google

є однією з перших, що працює у цьому напрямку та має потенційну базу клієнтів.

Страхування вантажів – ще одна галузь, де вже застосовується IoT. Детальні дані від датчиків IoT надають страховикам реальну інформацію про події під час перевезення вантажів, їхню відповідальність. Поєднання IoT та машинного навчання дозволяє клієнтам краще розуміти ризики та ефективність.

Загалом, інновації IoT в страхуванні мають переваги як для страхових компаній, так і для страхувальників (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Користь використання телематичних пристроїв для страхових компаній та страхувальників

Переваги для страховика	Переваги для страхувальника
визначення страхового шахрайства і виключення помилкового інформування про ДТП	обережність кермування автомобілем, зниження частоти і тяжкості ДТП
створення нових продуктів на принципах Pay–As–You–Drive і Pay–How–You–Drive	особистий контроль над вартістю страхового захисту
індивідуальний облік ризиків автомобілю, персональні тарифні плани	прозорість ціноутворення і бонуси за лояльність
скорочення витрат компанії за рахунок більш обережного кермування автомобіля клієнтом	можливість миттєвої передачі інформації про ДТП, в тому числі в рамках Європротоколу
створення та розширення програм лояльності за рахунок зниження страхової премії	впровадження додаткових сервісів для клієнтів, негайне інформування про настання страхового випадку

Джерело: складено автором за даними [29].

Деякі страхові компанії уже застосовують цю технологію для відслідковування розташування викрадених автомобілів, надання допомоги після аварій та для кращого розуміння нещасних випадків, щоб визначити відповідальну сторону та повернути гроші.

З іншого боку, використання IoT не є стандартизованим, а телематика ще не має широкого застосування, оскільки страхові компанії намагаються збалансувати переваги для своїх клієнтів та власні вигоди. Крім того, використання цих технологій може призвести до зниження розміру премій та доходів страховика.

Нова проблема, пов'язана з розвитком IoT, яку страхові компанії повинні вирішити, полягає в появі нових ризиків та захисті клієнтів від потенційних збитків. Кіберстрахування (страхування кібер-ризиків або кібербезпеки) спрямоване на захист компаній від можливих наслідків кіберзлочинів, таких як зловмисне програмне забезпечення, програми-вимагателі, розподілені атаки відмови в обслуговуванні (DDoS) та інші методи, спрямовані на крадіжку конфіденційної інформації.

В епоху цифрових технологій IT-системи відіграють одну з ключових ролей у розвитку підприємства, оскільки більшість бізнес-процесів відбувається з їх допомогою. Безпека цих систем є головним завданням для керівництва будь-якої компанії, з метою запобігання можливих збитків, яких через збільшення кількості кібератак стає все більше. Кіберстрахування – це насамперед ефективний інструмент «нейтралізації» наслідків кібератаки. Світовим досвідом встановлено, що своєчасна інформація та технічна підтримка для підприємств дає можливість керівництву усунути проблеми і тим самим знизити вразливість системи. Розширенню цього виду страхування в Україні заважає недостатня довіра страхувальників до страхових компаній, а також відсутність розуміння ступеня можливої фінансової і репутаційної шкоди, а також розміру збитків, які можуть бути завдані діями кіберзлочинців.

Ще нещодавно кіберстрахування сприймалося як інновація, але на сьогоднішній день це є досить поширеним видом страхування в бізнес-сфері,

так як за останні роки прискорилися процеси цифрової трансформації, разом з цим посилюються кіберзагрози [25].

За даними дослідження IBM Global Average Data Breach, у 2022 році глобальні втрати даних від кібератак становили 4,4 мільйона доларів, порівняно з 4,2 мільйона у 2021 році та 3,9 мільйона доларів у 2020 році [17]. Swiss Re прогнозує, що глобальні премії кіберстрахування досягнуть 23 млрд дол. до 2025 р. з 10 млрд дол. у 2021 р. [33].

В світлі останніх подій страхування в сфері кібербезпеки стає бажаною та реальною можливістю для компаній зменшити збитки від подібних інцидентів. Україна не стояла осторонь, спостерігаючи за цими процесами. Завдяки інтеграції в міжнародну спільноту попит на кіберстрахування в Україні з'явився і зростає набагато швидше, ніж очікувалося. Страховими компаніями, які працюють над розробкою і впровадженням кіберстрахування в Україні, є «PZU Україна», «ВУСО», «Українська страхова група», «ІНГО Україна» [21].

Проте, законодавче регулювання цієї сфери страхових послуг поки відсутнє. В переліку видів добровільного страхування, що дається в статті 6 закону №85/96-ВР «Про страхування» від 07.03.1996 (де нещодавно були внесені зміни), кіберстрахування чи аналогічний за змістом напрям відсутні. Тому, можна зробити висновок, що страхування у сфері кібербезпеки потрапляє під визначення пункту 23 статті 6 Закону «інші види добровільного страхування» [15].

Поняття «кіберризик» стосується усіх ризиків, які виникають у зв'язку з використанням комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення в інтернет-мережі, платіжних системах, сфері електронної комерції, CRM-системах, IT-інфраструктурах. Також в це поняття входять ризики, пов'язані

з накопиченням, зберіганням та використанням в електронному вигляді персональних даних.

Поліси кіберстрахування як страхові продукти для захисту бізнесу та фізичних осіб поки не мають уніфікованих характеристик. У різних страхових компаніях вони істотно різняться за умовами та лімітами відповідальності (покриттям). І навіть більше – переглядаючи пропозиції від українських страховиків, можна помітити вживання ними різних формулювань та термінів. Вочевидь створення єдиних стандартів для такого продукту як кіберстрахування в Україні ще не відбулось.

Застрахувати за полісом кіберстрахування можна збитки, що можуть настати в результаті таких подій (рис. 1.4):

- технічні збої, помилки програмування та відмови роботи ІТ-систем;
- нецільові атаки – фішинг, sms-шахрайство, картинг, хактивізм;
- цільові (таргетовані) атаки – DDoS атаки, промислове шпигунство, кріптолокерство (кіберздирництво);
- внутрішні атаки – викрадення конфіденційної інформації та відомостей, що являють собою комерційну таємницю, сприяння зовнішнім атакам зсередини [2].

Рис. 1.4. Страхові події у договорі кіберстрахування

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Через відсутність законодавчого регулювання сфери кіберстрахування в Україні основою для встановлення регламенту, прав та обов’язків між страхувальником і страховою компанією та можливого вирішення спорів є договір кіберстрахування. Обсяг оплати таких договорів поступово зростає як у всьому світі, так і в нашій країні. Це, у свою чергу, підвищує довіру страхувальників до послуг кіберстрахування. Щоб отримати належне

покриття у разі настання страхового випадку, необхідно ретельно проаналізувати договір зі страховою компанією. Зокрема, страхові компанії іноді задовольняють потреби компанії в такому покритті, пропонуючи додаткові продовження договорів страхування майна та відповідальності. Однак покриття кіберризиків у таких договорах досить обмежене з огляду на специфіку цього виду страхування.

Тому найкраще закріпити правовідносини щодо страхування кіберризиків окремим договором. Це дає змогу створювати справді актуальні продукти страхування кіберризиків для споживачів. Однак страхувальники також повинні чітко розуміти, на яке покриття вони можуть розраховувати за договором. Як правило, договори кіберстрахування з індивідуальними умовами складаються з урахуванням побажань клієнта та конкретних обставин його бізнесу.

Основне покриття за договором кіберстрахування може охоплювати:

- реагування на кіберінцидент: компенсацію витрат на послуги експертів безпосередньо для припинення кібератаки;
- відшкодування втраченого прибутку в результаті порушення ІТ-інфраструктури компанії, знищення та/ або крадіжки даних, тимчасової зупинки в роботі компанії після кібератаки;
- викупну суму, сплачену вимагачам за дешифрування заблокованої інформації;
- судові витрати, зокрема – задоволення позовних вимог від третіх осіб, які зазнали збитків в результаті інциденту.

Отже, у сучасних умовах страхові компанії швидко змінюються. Зараз Insurtech стрімко розвивається, використовуючи технологію машинного навчання, а також передові розробки в галузі кібербезпеки, технології блокчейн і аналітики великих даних.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ

2.1. Оцінка основних показників розвитку страхування в Україні

Усі сфери економіки та життя людей пов'язані зі страхуванням. Розвиток страхової діяльності є необхідною відповіддю на соціально-економічний розвиток країни. Країна відчуває користь від розвитку страхової діяльності, оскільки страхування сприяє соціальному захисту населення і зменшує фінансове навантаження на державний бюджет, оплачуючи збитки від техногенних та природних подій, які раніше б покривались коштами з бюджету. Розвиток страхової діяльності має безпосередній вплив на вирішення численних проблем, що стоять перед країною.

Тому проведемо оцінку основних показників розвитку страхової діяльності в Україні.

Зміна кількості страхових компаній в Україні представлена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Кількість страхових компаній в Україні за період з 2019 по II квартал 2023 року

Кількість страховиків	31.12. 2019	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2022	30.06. 2023
Всього, з них:	233	210	155	128	115
- СК «life»	23	20	13	12	12
- СК «non-life»	210	190	142	116	103

Джерело: складено автором за даними [8].

Із даних, що представлені в табл. 2.1 можна визначити падіння кількості страхових компаній за період з 2019 по 2022 рік включно, з 233 до 155, а станом на 30.06.2023 року їх кількість зменшилася ще на 13 компаній у порівнянні з кінцем 2022 року і становила 115.

Станом на початок року 2023 року було зареєстровано 128 страхових компаній, з яких 12 компаній були СК «Life» та 116 страхові компанії СК «non-life», а вже у кінці другого кварталу того ж 2023 року їхня кількість скоротилася на 13 компаній «non-life».

Представимо зміну кількості страхових компаній за аналізований період на рис. рис.2.1.

**Рис. 2.1. Динаміка кількості страхових компаній в Україні
за період з 2019 по II квартал 2023 року**

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Із обставин, які вплинули на таку динаміку зміни кількості страхових компаній, можна згадати кризу, поява якої була спричинена пандемією COVID-19 та введення воєнного стану в країні. Карантинні обмеження та загальний локдаун, а також воєнний стан в країні суттєво вплинули на фінансовий стан країн світу в цілому та України зокрема, порушивши стабільність у діяльності страхових компаній.

Щодо кількості укладених договорів страхування, то здійснюючи аналіз динаміки протягом 2019-2023 років, можемо констатувати той факт, що протягом даного періоду не відбулося формування стійких закономірностей щодо укладання загальної кількості договорів страхування. Відбулося різке зменшення кількості укладених договорів в 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, що склало 38,7% або 76347,21 тис. од. укладених

договорів страхування. Разом з тим, у 2021 році відбулося досить незначне збільшення кількості укладених договорів страхування у порівнянні з 2020 роком, всього на 10985,41 тис. од. За I квартал 2023 року кількість укладених договорів страхування становила 40 776 тис. од.

Значне зменшення кількості страхових компаній з кожним роком спричиняє зміну обсягу активів страховиків (рис. 2.2).

**Рис. 2.2. Динаміка обсягу активів страхових компаній в Україні
за період з 2019 по II квартал 2023 року, млн. грн**

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Як бачимо з рис. 2.2, активи страхових компаній в Україні з кожним роком зростають, тобто удвічі менша кількість страхових компаній в 2023 році мають більше на 6,91 млрд грн активів, аніж мали страхові компанії в 2019 році, коли їх кількість становила 233 установи. Досить різке зниження активів в 2021 році було пов'язано з трансформаційними змінами, які відбулися на страховому ринку, а саме: зміна регулятора, та також запровадженням нових вимог до діяльності страхових компаній.

На рис. 2.3 наведемо структуру активів страховиків за період з 2019 по II квартал 2023 року.

**Рис. 2.3. Структура активів страховиків
за період з 2019 по II квартал 2023 року, млрд. грн**

Джерело: побудовано автором за даними [8].

Як бачимо, активи life страховиків з 2019 року по II квартал 2023 року збільшилися на 8,8 млрд. грн, а активи non-life страховиків з 2019 по 2021 рік

мали незначне скорочення на 3,8 млрд. грн, разом з тим у 2022 році збільшилися на 3 млрд. грн. У II кварталі 2023 року активи non-life страховиків знову зменшилися на 1,1 млрд. грн у порівнянні з кінцем 2022 року. При цьому активи life-страховиків зростають постійно, не дивлячись на коронакризу та введення воєнного стану в країні.

Структура прийнятих активів на покриття резервів страховиків за період з 2019 по II квартал 2023 року наведена на рис. 2.4. Як бачимо, з 2019 по II квартал 2023 року частка державних цінних паперів виросла з 22% до 32%. Зросла також частка залишків в МТСБУ з 7% до 8%. Частка дебіторської заборгованості та частка прийнятих активів на покриття резервів страховиків на поточних рахунках залишилася на тому ж рівні. Частка нерухомого майна зменшилася на 3%, частка депозитів також зменшилася на 3%, частка вимог до перестраховиків зменшилася на 2%, частка інших прийнятих активів на покриття резервів страховиків зменшилася на 3%.

Рис. 2.4. Структура прийнятих активів на покриття резервів страховиків за період з 2019 по II квартал 2023 року, %

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Проаналізуємо динаміку обсягу валових страхових премій за період з 2019 по II квартал 2023 року (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Динаміка валових страхових премій за період з 2019 по II квартал 2023 року, млрд. грн

Джерело: побудовано автором за даними [8]

З рис. 2.5 видно, що спостерігалася тенденція до зростання загальних обсягів валових страхових премій за період з 2019 по 2021 рік включно, а

саме: обсяг валових страхових премій страхування життя зріс на 0,4 млрд. грн, обсяг валових страхових премій ризикового страхування зріс на 1 млрд. грн. Разом з тим починаючи з 2021 року існує спадна тенденція: обсяг валових страхових премій за період з 2011 по II квартал 2023 рік зменшився наступним чином: валові страхові премії страхування життя – на 0,6 млрд. грн, валові страхові премії ризикового страхування – 1,3 млрд. грн.

Досить важливим показником, який необхідно також проаналізувати є рівень страхових виплат зі страхування, котрий розраховується як співвідношення обсягу страхових виплат до обсягу страхових премій.

Рівень виплат зі страхування життя за період з 2019 по II квартал 2023 року наведемо на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Рівень виплат зі страхування життя за період з 2019 по II квартал 2023 року

Джерело: побудовано автором за даними [8].

З рис. 2.6 можемо побачити, що найбільший рівень страхових виплат зі страхування життя за період з 2019 по II квартал 2023 року був саме у II кварталі 2023 року – 24%., найменший показник був у 2019 та 2020 роках – 12% від обсягу страхових премій.

Рівень виплат ризикового страхування за період з 2019 по II квартал 2023 року наведемо на рис. 2.7.

Рис. 2.7. Рівень виплат ризикового страхування за період з 2019 по II квартал 2023 року

Джерело: побудовано автором за даними [8].

З рис. 2.7 можемо констатувати, що найбільший рівень страхових виплат ризикового страхування за період з 2019 по II квартал 2023 року був саме у 2022 році – 39%., а найменший показник був у 2019, 2020 та 2022 роках – 35% від обсягу страхових премій.

Варто зазначити, що введення воєнного стану в країні не є підставою для відмови страхової компанії на здійснення страхового відшкодування за діючими договорами страхування. При цьому, також варто чітко зрозуміти, що основним фактором здійснення страхового відшкодування є саме наявність зв'язку, а саме причинно-наслідкового, між військовими діями в країні і конкретно понесеними втратами страхувальниками.

Далі вважаємо за доцільне розглянути рейтинги страхових компаній за II квартали 2023 року за наступними категоріями:

- лідери на ринку страхування життя ;
- лідери на ринку страхування від нещасного випадку;
- лідери на ринку ОСАЦВ;
- лідери на ринку КАСКО;
- лідери на ринку страхування майна;
- лідери на ринку страхування «Зелена картка».

Почнемо з ТОП-10 страхових компаній на ринку страхування життя у II кварталі 2023 року (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**ТОП-10 страхових компаній на ринку страхування життя
у II кварталі 2023 року**

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2023р.), %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	УНІКА	102 937	28,01	28 396	13,93

2	ВУСО	75 353	-23,45	16 488	7,42
3	UNIVERSALNA	23 309	23,54	6 550	18,81
4	ТАС СГ	12 972	4,93	506	4,03
5	УЛЬТРА АЛЪЯНС	7 159	16,31	163	1,42
6	ГАРДІАН	3 586	64,93	152	14,17
7	PZU Україна	2 491	84,41	117	0,39
8	БРОКБІЗНЕС	1 435	12,65	0	0
9	UPSK	1 161	-5,44	172	23,96
10	САЛАМАНДРА	670	16,22	0	0

Джерело: складено автором за даними [16].

Проаналізувавши представлені дані у табл. 2.2, можна зробити наступні висновки: приріст страхових платежів у порівнянні з відповідним періодом 2022 року коливається в межах від -23,45% до 84,41%. Це свідчить про збільшену активність деяких компаній, таких як УНІКА, ГАРДІАН, PZU УКРАЇНА, а також про поступову втрату позицій іншими страховими компаніями (UPSK, ВУСО). Проте рівень виплат зі страхування життя у всіх страхових компаніях залишається незначно високим і коливається від 0% у САЛАМАНДРА до 23,96% у UPSK.

ТОП-10 страхових компаній на ринку страхування від нещасних випадків у II кварталі 2023 року наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

ТОП-10 страхових компаній на ринку страхування від нещасних випадків у II кварталі 2023 року

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2022р.), %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	UNIVERSALNA	95 777	17,51	30 833	52,34
2	УНІКА	95 725	4,54	16 655	53,69
3	ІНГО	48 462	25,30	11 750	34,27
4	ВУСО	44 162	54,40	14 260	48,91

5	КНЯЖА	31 776	12,20	12 534	52,12
6	PZU Україна	14 882	-7,12	208	51,4
7	ГАРДІАН	12 279	12,12	517	60,43
8	ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТУРИСТИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	10 965	7,34	28	63,54
9	ТАС СГ	10 481	24,03	612	42,54
10	УЛЬТРА АЛЬЯНС	7 304	114,13	61	61,13

Джерело: складено автором за даними [16].

Аналізуючи інформацію, представлену в табл. 2.3, можна зробити такі висновки: приріст страхових внесків страхування від нещасних випадків за шість місяців 2023 року порівняно з відповідним періодом 2022 року коливається в межах від -7,12% до 114,13%. Це свідчить про активну роботу деяких страхових компаній, таких як УЛЬТРА АЛЬЯНС (зі зростанням на 114,13%), та поступову втрату позицій іншими, наприклад, PZU УКРАЇНА (зі зменшенням на -7,12%). Проте рівень виплат у страхуванні від нещасних випадків майже у всіх страхових компаніях залишається приблизно однаковим і становить близько 50%.

Далі розглянемо ТОП-10 страхових компаній на ринку ОСАЦВ у II кварталі 2023 року (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**ТОП-10 страхових компаній на ринку ОСАЦВ
у II кварталі 2023 року**

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2022р.), %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат %
1	ТАС СГ	496 616	22,02	233 691	43,47
2	ОРАНТА	435 725	15,73	173 474	35,44

3	КНЯЖА	298 756	1,22	106 849	45,85
4	УСГ	243 198	24,53	94 479	46,32
5	PZU УКРАЇНА	182 229	-0,81	85 425	62,66
6	ЄВРОІНС УКРАЇНА	169 716	22,57	87 803	47,66
7	ВУСО	159 524	32,01	78 123	41,41
8	ГАРДІАН	154 296	-15,67	73 207	42,03
9	АЛЬФА-ГАРАНТ	138 996	17,86	79 803	44,10
10	ОБЕРІГ	130 201	15,65	82 493	56,10

Джерело: складено автором за даними [16].

Проаналізувавши інформацію, наведену у табл. 2.4, можна зробити такі висновки: зростання страхових внесків на ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності за шість місяців 2023 року варіюється від -15,67% (ГАРДІАН) до 33,01% (ВУСО). Це свідчить про активну роботу деяких компаній, таких як ТАС СГ, КНЯЖА, ВУСО, та поступову втрату позицій іншими, наприклад, PZU Україна, ГАРДІАН. Однак рівень виплат на ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності в усіх страхових компаніях залишається приблизно на одному рівні і становить близько 43%, за винятком ОРАНТА – 35,44%, та PZU УКРАЇНА – 62,66%.

ТОП-10 страхових компаній на ринку КАСКО у II кварталі 2023 року наведемо у табл. 2.5.

Проаналізувавши дані наведені в табл. 2.5, можна зробити такі висновки: зростання страхових внесків на ринку КАСКО за шість місяців 2023 року варіюється від -4,32 % (ТАС СГ) до 37,13% (ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ).

Таблиця 2.5

ТОП-10 страхових компаній на ринку КАСКО у II кварталі 2023 року

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових	Приріст страхових	Сума страхових	Рівень виплат,
----------	-------------------	-------------------	----------------------	-------------------	-------------------

		платежів, тис. грн.	платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2023р.), %	виплат, тис. грн.	%
1	ARX	837 037	2,09	383 669	43,63
2	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	666 869	11,11	306 120	51,72
3	УНІКА	443 695	-0,24	208 652	48,94
4	УСГ	366 680	-2,91	185 642	52,75
5	ТАС СГ	316 562	-4,32	188 157	50,44
6	ВУСО	301 820	21,21	118 297	42,55
7	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	281 516	37,13	129 557	42,54
8	UNIVERSALNA	277 366	-2,74	86 118	40,21
9	ІНГО	267 331	12,57	158 555	22,93
10	PZU УКРАЇНА	160 019	2,64	80 395	35,31

Джерело: складено автором за даними [16].

Це свідчить про більш активну діяльність деяких компаній, таких як ТАС СГ, АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ, УНІКА, та поступову втрату позицій іншими, такими як УСГ, ТАС СГ, UNIVERSALNA. Однак рівень виплат на ринку КАСКО в усіх страхових компаніях залишається приблизно на одному рівні, становлячи близько 43%, за винятком ІНГО – 22,93%, та PZU УКРАЇНА – 35,31%.

За даними табл. 2.6, можна зробити наступні висновки: зростання страхових внесків на ринку страхування майна за шість місяців 2023 року призвело до втрати позицій у більшості компаній, таких як ВУСО, АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ, UNIVERSALNA, УСГ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС, АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ. Зростання відзначено лише в деяких страхових компаніях, таких як ARX, УСГ, ІНГО, УНІКА, свідчаючи про більш активну роботу окремих компаній та поступову втрату позицій інших.

Таблиця 2.6

**ТОП-10 страхових компаній на ринку страхування майна
у II кварталі 2023 року**

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Приріст страхових платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2023р.), %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	ARX	185 032	16,26	29 604	16,35
2	УЛЬТРА АЛЬЯНС	73 066	0,00	269	0,21
3	ІНГО	64 432	12,55	3 295	0,57
4	УНІКА	50 927	1356,71	3 039	2,46
5	ВУСО	46 320	-0,25	6 922	22,59
6	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	45 721	5,81	188	101,83
7	UNIVERSALNA	33 866	-51,41	39 987	21,37
8	УСГ	24 298	-13,81	1 174	11,75
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	22 677	-52,71	395	2,10
10	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС	20 620	-46,00	47	0,64

Джерело: складено автором за даними [16].

Рівень виплат на ринку страхування майна різний для кожної страхової компанії. Найнижчий рівень виплат зафіксовано в УЛЬТРА АЛЬЯНС – 0,21%, тоді як найвищий в КОЛОННЕЙД УКРАЇНА – 101,83%.

Далі розглянемо ТОП-10 страхових компаній, які продають поліси міжнародного страхування «Зелена картка» (табл. 2.7).

Проаналізувавши інформацію, наведену у в табл. 2.7, можна зробити такі висновки: збільшення страхових внесків страхових компаній, які продають поліси міжнародного страхування «Зелена картка» протягом шести місяців 2023 року призвело до зменшення обсягу страхових внесків у

всіх страхових компаній через вплив військового стану та призупинення туризму і роботи за кордоном.

Таблиця 2.7

ТОП-10 страхових компаній, які продають поліси міжнародного страхування «Зелена картка» у II кварталі 2023 року

№ з/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів (II квартал 2023р. / II квартал 2023р.), %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	УСГ	508 344	-21,47	288 677	20,53
2	ГАРДІАН	425 772	-15,75	96 041	52,12
3	ТАС СГ	331 544	-23,61	106 379	24,80
4	КНЯЖА	302 457	-16,52	59 371	88,10
5	PZU УКРАЇНА	176 741	-67,10	38 731	18,32
6	ПЕРША	158 885	-31,41	64 456	59,54
7	ІНГО	140 848	-27,00	67 698	39,65
8	БУСО	126 866	-9,47	79 085	52,81
9	ОРАНТА	90 047	-53,26	54 524	21,05
10	ARX	61 931	-14,8	6 811	16,1

Джерело: складено автором за даними [16].

Рівень виплат на ринку міжнародного страхування «Зелена картка» відрізняється для кожної страхової компанії. Найнижчий рівень виплат зафіксовано у компанії УСГ – 30,33%, тоді як найвищий у КНЯЖА – 88,10%.

Варто зауважити, що при складанні рейтингу страхових компаній ураховано не лише очевидних лідерів українського ринку, оскільки рейтинг також включає страховиків, які проявили прогресивний розвиток протягом останніх кількох років та мають значні перспективи для подальшого зростання.

Отже, з проведеного дослідження можна зробити висновок, що відбулося суттєве зменшення кількості страхових компаній, з 233 у 2019 році до 115 у I півріччі 2023 року. Зменшення кількості компаній було викликано трансформаційними змінами, пов'язаними із зміною регулятора страхового ринку та новими вимогами до діяльності страхових компаній. Протягом досліджуваного періоду спостерігається загальна зростаюча тенденція в обсягах активів страхових компаній (з 63,866 млн грн у 2019 році до 70,785 млн грн у II кварталі 2023 року), а також спостерігалось зростання загальних обсягів страхових премій та страхових виплат. Оцінка сучасного стану розвитку страхового ринку України дозволяє зробити висновок, що світова пандемія Covid-19, посилення регулятивних вимог з боку Національного банку України, а також запровадження воєнного стану в Україні загалом негативно вплинули на функціонування страхового ринку.

2.2. Аналіз застосування сучасних технологій у діяльності страхової компанії «Уніка»

СК «Уніка» (додаток А) працює на вітчизняному страховому ринку з 1997 р. Дана СК є одним із лідерів безумовно як за розміром страхової премії і за сумою страхового відшкодування, що виплачується, так і за основними показниками діяльності [11]. ПрАТ «СК «Уніка» здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства, зокрема відповідно до Конституції України [3], відповідно до Закону України «Про страхування» [15], відповідно до Постанов КМУ щодо різного виду страхування [13].

На даний момент ПрАТ «СК «Уніка» входить до ТОП 10 страховиків України [1]. Її головна мета – це здійснення всіх видів страхування та

перестраховування, а також отримання прибутку. Компанія має 28 ліцензій на здійснення страхової діяльності (Додаток Б).

Місія ПрАТ «СК «Уніка» звучить так: «Професійно і цілодобово забезпечувати клієнтів страховим захистом. Ми доводимо, що страхуватись – це просто». Мета ПрАТ «СК «Уніка» звучить так: «стати лідером ринку страхування».

ПрАТ «СК «Уніка» надає такі основні послуги: добровільне медичне страхування; корпоративне страхування КАСКО; страхування майна [11].

ПрАТ «СК «Уніка» надає великого значення корпоративному управлінню. Компанія прагне створити таку систему корпоративного управління, яка б змогла забезпечити контроль усередині компанії, створити прозору систему управлінських процедур на різних рівнях, при цьому повністю дотримуючись прав та інтересів акціонерів. Якщо ці пункти будуть виконані, компанія неминуче стане більш привабливою для клієнтів, акціонерів та інвесторів [11].

Створення центрів управління за вертикальним ознаками є основними принципами організаційної системи управління ПрАТ «СК «Уніка». Вертикальна структура створення центрів управління ПрАТ «СК «Уніка» має на увазі виділення кількох різних рівнів управління. Найчастіше виділяють компанії з двома або трьома рівнями управління, де першим рівнем є апарат управління СК, наступний – служба контролю окремих структурних підрозділів.

ПрАТ «СК «Уніка» є одним з учасників вітчизняного страхового ринку, що динамічно розвивається, і має певну організаційну структуру управління (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Організаційна структура ПрАТ «СК «Уніка»

Джерело: побудовано автором за даними [11].

Як видно із організаційної структури ПрАТ «СК «Уніка», всі управлінські рішення належать Наглядовій Раді, яка складається із 4 членів. Наглядовій раді підпорядковується Голова правління (станом на сьогодні тимчасово виконує обов'язки О.В. Ульє). Голові правління підпорядковуються в свою чергу два заступники: заступник голови правління зі страхування та заступник голови правління зі страхування. Заступнику голови правління зі страхування підпорядковується фінансовий директор та бухгалтерія. Даний заступник координує роботу відділу корпоративного страхування та відділу майнового страхування та андеррайтингу. Що стосується заступника голови правління зі страхування, то він керує відділом по персоналу, відділом по перестраховуванню, відділом по особистому страхуванні та відділом по управлінні регіональних відділень [11].

Можна сказати, що основні принципи побудови організаційної структури управління ПрАТ «СК «Уніка» є досить стандартними. Організаційна структура страховика, як і будь-якого іншого підприємства, поділяється на сфери діяльності. Типова структура страхової компанії складається з кількох систем, що виконують характерні для них функції. До цих функцій відносяться:

- здійснення загального стратегічного керівництва компанією;
- ведення страхової та перестраховальної діяльності (залучення клієнтів, обробка заяв на страхування, укладання страхових договорів та виплата страхового відшкодування);
- інвестиційна діяльність;

- зовнішній маркетинг, що передбачає вивчення довкілля існування компанії (страхового ринку, страхового законодавства, конкуренції, ділових партнерів тощо);

- внутрішній маркетинг (аналіз загальної ефективності діяльності страхової компанії та її окремих підрозділів); кадрова політика та робота.

Лідуюче становище у цьому переліку займає здійснення основної, тобто страхової діяльності ПрАТ «СК «Уніка», інші функції різною мірою є другорядними і допоміжними.

Для успішної реалізації перерахованих вище функцій є важливим визначити наступні основні моменти у створенні та виконанні стратегічної та оперативної діяльності на певному цільовому рівні для ПрАТ «СК «Уніка»:

- вибір організаційно-правової форми (переважніше з погляду стійкості акціонерна форма організації страхової справи);

- створення органів управління (з урахуванням інтенсивності інформаційних потоків);

- організація страхової справи (підрахунком географічного та функціонального аспектів конкретної страхової організації);

- визначення доцільного рівня керованості (ієрархічності) у компаніях (залежно від розміру оборотних активів страховика, кількості реалізованих страхових послуг та особливостей територіальних ринків розповсюдження);

- формування типу унікальних особливостей організаційної культури компанії;

- склад організаційної структури (як типової, так і за індивідуальними функціями конкретної страхової компанії);

- вибір моделі організації фірм та філій страховика (за ступенем їх автономності та територіальної віддаленості);

- послідовність процедур прийому ризику страхування;
- найбільш затребувані послуги обслуговування та пролонгації договорів страхування;
- характерний склад та напрями зовнішніх та внутрішніх інформаційних та фінансових потоків при врегулюванні страхових випадків.

Варто зазначити і те, що структура управління ПрАТ «СК «Уніка» складається з: Загальних зборів акціонерів, Наглядової Ради, Голови правління та їх заступників (рис. 2.9).

Вищим органом управління ПрАТ «СК «Уніка» є Загальні збори акціонерів. Акціонери визначають стратегію та основні напрямки розвитку компанії. Як правило, річні загальні збори акціонерів проводяться один раз на рік не раніше ніж через два місяці і не пізніше ніж через шість місяців після закінчення фінансового року. У період між зборами загальне керівництво компанією здійснює Наглядова Рада. Наглядова Рада уповноважена визначати основні напрямки роботи ПрАТ «СК «Уніка», ставити завдання перед менеджерами вищої та середньої ланки, призначати провідних управлінців та контролювати їхню роботу, а також покращувати корпоративне управління компанії в цілому. Засідання Наглядової Ради проводяться не рідше одного разу на місяць, у ньому мають брати участь усі 4 членів ради.

Рис. 2.9. Структура управління ПрАТ «СК «Уніка»

Джерело: побудовано автором за даними [11].

Голова правління – це невід’ємна частина структури корпоративного управління є одноосібним виконавчим органом компанії. Він підпорядковується загальним зборам акціонерів та Наглядовій Раді. Виконує

в ПрАТ «СК «Уніка» оперативне керівництво та контролює низку стратегічно важливих проєктів компанії. Правління – колегіальний виконавчий орган ПрАТ «СК «Уніка», в обов'язки якого належить керівництво поточною діяльністю. У Голови правління є два заступники: зі страхування та з розвитку регіональної мережі.

Один із основних принципів корпоративного управління ПрАТ «СК «Уніка» — це насамперед відкритість та прозорість процесів, що протікають усередині компанії, для акціонерів, інвесторів, державних регулюючих органів та інших зацікавлених осіб. Для цього компанія на постійній основі, дотримуючись вимог законодавства, публікує інформацію, яку необхідно розкривати. А саме: статут ПрАТ «СК «Уніка», протокол Загальних зборів акціонерів, річний звіт, фінансовий звіт, річний звіт та інше.

Зазначимо, що страхування у ПрАТ «СК «Уніка» – це беззаперечно система страхового захисту від можливого настання різноманітних ризиків. Воно є способом відшкодування страхувальником збитків потерпілим шляхом їхнього розподілу між усіма страхувальниками [11].

Страховик формує за рахунок страхових внесків усієї сукупності страхувальників страховий фонд, кошти якого при наступі страхових подій спрямовує на страхові виплати. Звідси страховик є лише посередником у цій системі відносин, причому на відповідальності якого тривалий період часу перебувають великі суми коштів. Тому дуже важливим є беззаперечний та відмінний фінансовий стан страховика, тобто забезпечення його фінансової стійкості та платоспроможності. Тому варто розглянути фінансовий стан СК «Уніка», як напрям діяльності.

Однаке, однією з найважливіших умов успішного функціонування страхової організації є оцінка її фінансового стану, який характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування та

використання її фінансових ресурсів. Іншими словами, це оцінка її конкурентоспроможності в галузі страхування, а, отже, і ефективності використання вкладеного власного капіталу. Таким чином, фінансовий потенціал страхової компанії – це характеристика фінансової потужності страховика. Більше того, розвитку страхової галузі сприятиме збільшення надійності компанії, тобто, відповідне формування резервів та забезпечення їх якісними активами.

За фінансовою звітністю ПрАТ «СК «Уніка», яка подана на офіційному сайті компанії у вкладці «Публічна інформація» ми розрахували показники платоспроможності та фінансової стійкості даної СК. У табл. 2.8 відображені дані показники.

Таблиця 2.8

Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності СК «Уніка»

Показник	Нормативне значення	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2022 від 2020 (+; -)
Коефіцієнт фінансової стійкості страхового фонду	> 1	1,0	1,1	1,4	0,4
Коефіцієнт власного капіталу, %	60-70	23,3	24,4	28,7	5,4
Коефіцієнт загальної ліквідності	1-2	6,6	3,7	4,5	-2,1
Коефіцієнт термінової ліквідності	> 1	1,1	0,6	0,4	0,7
Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами	> 0,5	-0,8	-0,6	-0,2	0,6

Джерело: складено автором за даними [11].

Незважаючи на динаміку покращення низки показників, у 2022 р. у ПрАТ «СК «Уніка» лише коефіцієнт фінансової стійкості відповідає нормативному значенню, та спостерігаються значні перевищення коефіцієнта загальної ліквідності.

СК відповідно до обсягів страхової діяльності повинні підтримувати відповідний рівень фактичного запасу платоспроможності, який обчислюється відрахуванням із вартості майна страховика вартості нематеріальних активів та загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Нормативний запас платоспроможності СК визначається на основі розрахунків за видами продуктів: страхування життя та іншого страхування (не життя). Оскільки страхові премії зі страхування іншому, ніж страхування життя, відсутні, то запас платоспроможності визначається за виплатами. Порівняння даних показників визначає перевищення або нестачу запасу платоспроможності компанії (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Порівняння фактичного та нормативного запасу
платоспроможності СК «Уніка», тис. грн.**

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Фактичний запас платоспроможності (Φ_3)	2213,2	2427,3	3456,3
Нормативний запас платоспроможності (H_3)	1105,9	1207,3	995,3
Перевищення (+), недолік (-) Φ_3 над H_3	1107,3	1220,0	2461

Джерело: складено автором за даними [11].

Фактичний запас платоспроможності СК «Уніка» у 2022 році означає, що компанія має достатньо коштів для сплати своїх зобов'язань у разі потреби. Це свідчить про те, що компанія має стійку фінансову позицію і може витримати економічні виклики. Зафіксований найбільший фактичний запас платоспроможності у 2022 році свідчить про те, що СК «Уніка» має достатньо активів, щоб покрити свої зобов'язання. Це може бути результатом підвищення продажів, зменшення витрат або залучення додаткового капіталу. Понад те, фактичний запас платоспроможності, який перевищує нормативний майже 3,5 разу, свідчить про те, що СК «Уніка» має значно більше коштів, ніж необхідно для покриття своїх зобов'язань. Це може бути

знаком зайвої консервативності в управлінні фінансами компанії, або про те, що компанія збирає кошти на майбутнє розширення бізнесу або інвестування у нові проекти.

Наявність значного запасу платоспроможності є позитивним фактором для СК «Уніка», оскільки це дозволяє компанії бути готовою до непередбачуваних ситуацій, таких як економічні спади або зростання витрат. Також це може збільшити довіру клієнтів, інвесторів та кредиторів до СК «Уніка». Однак, компанія має бути уважною при управлінні своїми фінансами, щоб не заблокувати занадто багато грошей в запасах, які можуть бути використані для інших цілей, таких як інвестиції в розвиток бізнесу, здійснення стратегічних придбань, погашення боргів тощо. Також варто звернути увагу на те, щоб запаси не стали застарілими або непотрібними, оскільки це може призвести до збитків для компанії. Для збалансованого управління фінансами СК «Уніка» можна використовувати різні підходи, такі як методи управління запасами, керування ризиками, планування бюджету та інші. Крім того, важливо мати чітку фінансову стратегію та плани на майбутнє, щоб забезпечити стабільність та розвиток компанії в довгостроковій перспективі.

Таким чином, у ПрАТ «СК «Уніка» доходи перевищують витрати, і СК «Уніка» продовжує розширювати спектр своїх послуг, підвищувати активність та значимість на страховому ринку регіону, а, отже, необхідно реалізувати наявні внутрішні та зовнішні резерви для зміцнення її фінансового стану.

Варто зауважити, що сучасні вітчизняні страхові компанії в своїй діяльності використовують такі елементи InsureTech як страхові калькулятори, онлайн-магазини як для одного страхового продукту, так і для

двох і більше, онлайн-оплати, онлайн кабінети та зв'язки з месенджерами, соціальними мережами, а також відео платформами.

Страхова компанія «Уніка», має власну сформульовану маркетингову стратегію на офіційному сайті, яка представлена як досягнення у рамках річного звіту діяльності компанії, та містить виконані цілі й загальний план маркетингових заходів.

У табл. 2.10 представлені брендові маркетингові заходи й брендові канали комунікації, що використовують вітчизняні та закордонні страхові компанії у власній діяльності.

Таблиця 2.10

**Основні брендові маркетингові заходи та канали комунікації
страхової компанії «Уніка»**

Брендові маркетингові заходи у діяльності компанії	Брендові канали комунікації компанії
У компанії здійснюється інформаційна підтримка персоналу й бізнесу, маркетинговий супровід процесу продажів, який включає розробку інформаційних й рекламних матеріалів, котрі необхідні для запровадження нових і вже існуючих онлайн продуктів та цифрових сервісів, а також їх популяризації.	Наявність соціальних мереж, Instagram, Facebook, Uniqa блог, чат боти у Viber, Telegram.

Джерело: складено автором за даними [11]

Варто зазначити, що страхова компанія «Уніка» активно комунікує про продукти, які вона запустила та над якими працює зараз. Прикладом є те, що страхова компанія «Уніка» швидко зреагувала на ситуацію на страховому ринку під час пандемії COVID-19 та одна із перших розпочала пропонувати нові страхові продукти, які мали більше покриття, в тому числі від ускладнень COVID-19, а також компанія запропонувала розширення лінійки програм у сфері накопичувального страхування життя, зокрема це такі

програми, як: «Легкий старт: діти» та «Легкий старт: Майбутнє», котрі почала активно рекламувати на своєму офіційному сайті.

Корпоративна соціальна відповідальність є одним із основних елементів, котрі формують бренд сучасної страхової компанії, яка може привабити страхувальників. Офіційний сайт страхової компанії «Уніка» містить інформацію щодо проведення заходів соціального маркетингу, котрі націлені на створення нематеріальних суспільних цінностей, при цьому не мають за мету збільшити фінансові показники компанії. Прикладом такого заходу є підтримка програми центру раннього розвитку для дітей із синдромом Дауна, завдяки якому страхова компанія «Уніка» довела реальними діями відповідність своїй місії, а також серйозність власних намірів.

Основні маркетингові канали, які використовуються страховою компанією «Уніка» для забезпечення впізнаваності власного бренду та просування страхових продуктів наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Основні маркетингові канали, які використовуються страховою компанією «Уніка» для забезпечення впізнаваності власного бренду та просування страхових продуктів

Основні маркетингові канали компанії	Використання діджитал маркетингових каналів компанією
Блог, соціальні мережі, заходи для стейкхолдерів.	Діджитал маркетингові канали використовуються у вигляді брендової реклами у пошуку.

Джерело: складено автором за даними [11]

Для більш достовірного аналізу використання елементів InsureTech в діяльності страхової компанії «Уніка» розглянемо дані щодо присутності споживачів страхових послуг в діджитал просторі за допомогою обсягів їх маркетингової діяльності в мережі Інтернет.

Таблиця 2.12

Присутність страхової компанії «Уніка» у діджитал просторі

Характеристика	Показник
Обсяги щомісячних відвідувань сайту страхової компанії «Уніка», шт	102 146
% користувачів з ноутбуку, %	61%
Середній час на сайті страхової компанії «Уніка», с	394
Наявні застосунки страхової компанії «Уніка» у Appstore	MyUniqa
Наявні застосунки страхової компанії «Уніка» в Google Play	my Uniqa, Uniqa Life
Наявність рекламної видачі страхової компанії «Уніка» в пошуковій мережі Google	так
Сайти, які посилаються на сайт страхової компанії «Уніка»	1.privat24.priv 2.atbank.ua 3.wiki.anderse nlab.com 4.minfin.com.ua 5.forinsurer.com 6. mtsbu.ua.

Джерело: складено автором.

Варто зауважити, що зарубіжні страховики значно більше уваги приділяють саме реферативним каналам залучення страхувальників, а вітчизняні страхові компанії в основному у залученні користувачів використовують спосіб «напрямую» чи за допомогою «органіки», яка також може бути посилена за допомогою використання SEO-оптимізації.

Страхова компанія «Уніка», у порівнянні з іншими вітчизняними страховими компаніями, має доволі значну частку трафіку, котра залучається із соціальних мереж.

За результатами проведеного аналізу можна констатувати, що страхова компанія «Уніка» вже прямує до активного й широкого застосування елементів InsureTech з метою залучення нових потенційних клієнтів та збереження вже існуючих. Разом з тим, обсяги трафіку є ще доволі невеликими, однак страхова компанія «Уніка» намагається тестувати різні маркетингові канали, здійснювати дослідження їх ефективності з метою залучення споживачів.

Отже, за останні роки СК «Уніка» проявляє стабільну динаміку на ринку страхування в Україні, займаючи достойну позицію серед інших страхових компаній. СК «Уніка» здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг і займає одну з провідних позицій за обсягом страхових виплат та зборів страхових премій на ринку України. Крім того, СК «Уніка» активно розвивається та впроваджує нові технології та продукти, що може сприяти залученню нових клієнтів та підвищенню конкурентоспроможності на ринку. Однак, важливо зазначити, що ринок страхування є досить конкурентним та динамічним, тому СК «Уніка» має продовжувати удосконалювати свої продукти та послуги, щоб зберігати свою позицію на ринку та приваблювати нових клієнтів. Отже, загалом можна зробити висновок, що СК «Уніка» має стабільну позицію на ринку страхування в Україні та продовжує активно розвиватися, проте для забезпечення успішного розвитку компанії в майбутньому необхідно продовжувати удосконалювати свої продукти і послуги, забезпечувати високий рівень якості обслуговування клієнтів та активно впроваджувати елементи InsureTech у власну діяльність.

РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Стосовно системних проблем на ринку страхування в Україні, основні з них впливають із неповного правового регулювання, а також недостатньої регуляторної політики та недостатнього нагляду за їх виконанням [20]. Це призвело до прийняття Закону України в 2019 році, який вніс зміни до деяких законодавчих актів для поліпшення функцій державного регулювання фінансових послуг, відомого як закон «спліт». Згідно з цим законом, з 1 липня 2020 року Національний банк України став регулятором та наглядовим органом на ринку страхування [8]. Основна мета цієї зміни - створення стійкого, конкурентного ринку страхування в Україні з ефективним захистом прав споживачів. Це передбачало впровадження нової моделі регулювання, яка враховувала би європейські директиви, світовий досвід у цій галузі та особливості українського ринку страхування.

У 2023 році страхові компанії готуються до великих змін, пов'язаних із реалізацією концепцій Національного банку України, викладених у Білій книзі «Майбутнє регулювання ринку страхування». Ці ідеї передбачають підвищення платоспроможності, стійкості та конкурентоспроможності ринку страхування в Україні, а також захист прав споживачів послуг страхування. Вони відображені у новому Законі України «Про страхування» [15], який, як

відомо, спрямований на впровадження основних директив Європейського Союзу.

Узагальнення трансформаційних змін на страховому ринку України, які відбулися і продовжують відбуватися протягом його становлення і розвитку, представлено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Трансформаційні зміни на страховому ринку України

Джерело: побудовано автором.

Так, перший курс змін включає перехід страхових компаній на новий стандарт бухгалтерського обліку страхових контрактів – IFRS 17, що спрямований на більш точне відображення їх фінансових результатів у звітності. Другий напрямок трансформації у страховому секторі України означає перехід до повністю прозорих структур власності страховиків та фінансової стійкості їх власників. Для цього Національний банк України з 2021 року вживає посиленого контролю за прозорістю структур власності страхових компаній. Цей нагляд та вжиті заходи з нагляду за страховиками будуть продовжені, відповідно до умов Меморандуму про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом від 24 березня 2023 року.

Третім напрямком трансформації українського страхового ринку є посилення вимог щодо активів страхових компаній з боку регулятора. Починаючи з середини 2023 року, Національний банк при оцінці фінансової стійкості страхових компаній перестав враховувати землю як прийнятний актив, що призвело до більш консервативної інвестиційної політики та, відповідно, більш безпечного середовища для споживачів.

Нарешті, четвертим кроком є оновлення підходів до регулювання проміжної діяльності в страховій галузі [21].

Протягом першого півріччя 2023 року кількість страхових компаній зменшилася до 115, тобто за цей період припинили свою діяльність 13 страховиків. Головними причинами цього стали анулювання ліцензії на здійснення діяльності від регулятора та невиконання вимог щодо фінансової стійкості. З урахуванням динаміки обсягів активів страхових компаній в Україні, важливо зауважити, що зменшення числа страховиків не вплинуло на зростання обсягів їхніх активів.

У день введення воєнного стану, Національний банк України встановив обмеження на купівлю валютних цінностей та міжнародні перекази, включаючи перекази на користь перестраховиків-нерезидентів за Постановою №18 «Про роботу банківської системи в період воєнного стану» [14]. Це обмеження обмежило здатність українських страхових компаній виконувати платіжні зобов'язання перед іноземними партнерами у сфері перестрахування. Це вплинуло на відносини з міжнародними перестраховиками. Проте, за рік після введення воєнного стану і встановлення валютних обмежень, Національний банк України послабив ці обмеження на платежі страховикам-нерезидентам.

У 2023 році Національний банк України змінив механізм та умови здійснення платежів за кордон у рамках угоди з перестрахування відповідно до Постанови №7 «Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів» [12]. Для здійснення платежів на користь іноземного перестраховика у багатьох видах страхування, страхові компанії повинні бути у спеціальному реєстрі, створеному

Національним банком. Цей реєстр базується на запитах страховиків та відображає структуру власності, ділову репутацію, платоспроможність та достатність капіталу компаній. Щоб зберігати позицію в реєстрі, страхові компанії повинні відповідати низці вимог і регулярно подавати інформацію. Національний банк залишає за собою право виключити страхову компанію з реєстру в разі надання неправдивої або неповної інформації або у випадку невиконання вимог.

В основному, створення переліку було запроваджено для спрощення міжнародних платежів страховиками у сфері перестрахування. Тим не менш, деякі страхові компанії були критичні до цього нового списку, вважаючи його ще однією докучливою формальністю від регулятора, особливо, потребою місячно підтверджувати відповідність нормам, що вважається зайвим та необґрунтованим.

Нині перелік нараховує 13 страхових компаній і встановлює вимогу до фінансової надійності перестраховика-нерезидента. Для здійснення платежів на користь таких перестраховиків, страхові компанії, що увійшли в цей перелік, мають бачити рейтинг не нижче «А3». Ця умова була запроваджена ще у 2021 році Національним банком. Таким чином, страхові компанії мали можливість працювати з перестраховиками, що мали нижчий рейтинг, проте діяли вже понад три роки та мали нагляд за страховою діяльністю у своїй країні. З 14 лютого 2023 року страхові компанії фактично отримали можливість укладати договори перестрахування тільки з перестраховиками, що мають рейтинг фінансової надійності не нижче А3/А-. Це обмеження спричинило значний обговорення, оскільки може підвищити вартість послуг. Однак, не всі платежі до іноземних перестраховиків потребують включення страховика до цього переліку. Наприклад, платежі за міжнародними страховими програмами, такими як «Зелена картка», або за страхування

авіаційних ризиків, телекомунікаційних мереж, інфраструктури, можуть здійснюватися безпосередньо і без обмежень.

Деякі види страхування продовжують мати обмеження з платежами на користь зарубіжних перестраховиків, такі як страхування кредитів або судові витрати, обов'язкове страхування у сфері туризму тощо [6].

У 2023 році Національний банк України дозволив банкам завершити контроль за граничними строками розрахунків у валюті за страховими платежами, зокрема, страховими внесками й преміями для перестраховиків-нерезидентів, використовуючи документи про виконання зобов'язань. Одночасно з впровадженням нової системи трансграничних переказів на користь іноземних перестраховиків, НБУ встановлює механізм контролю й стимулювання відповідності оновленого регулювання на страховому ринку, застосовуючи заходи до фінансових посередників за невиконання нових вимог [18].

На сьогодні регулятор продовжує перетворення страхового ринку, що видно у спрощенні порядку анулювання ліцензій страхових компаній під час воєнного стану і виключенні великих учасників страхового ринку з Реєстру фінансових установ. Новий Закон України «Про страхування» внесе нові підходи до контролю діяльності страхових посередників. Цей процес буде відбуватися у два етапи. На першому етапі, з 1 січня 2024 року, діятимуть правила, що в загальному відповідають існуючому підходу до регулювання з окремими уточненнями, щоб підготувати ринок до виконання нових вимог, схожих на практику ЄС.

Другий етап, запланований з 1 січня 2025 року, передбачає перегляд підходів до регулювання посередницької діяльності у сфері страхування відповідно до вимог Директиви 2016/97/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 січня 2016 року щодо страхових продуктів. Однією з ключових

новацій буде впровадження реєстрації та підвищених вимог до кваліфікації та навчання усіх видів страхових посередників, включаючи страхових агентів та працівників страхових компаній, які реалізують страхові продукти.

Для забезпечення виконання першого етапу оновлення регулювання у сфері страхування посередництва, Національний банк України пропонує громадське обговорення проєкту відповідного нормативного акта. Паралельно запропоновано:

- розширити сферу впливу регулювання Національного банку України на діяльність страхових агентів, що працюють як фізичні особи-підприємці (наразі така діяльність регулюється актом Кабінету Міністрів України);
- розширити можливості представництв брокерів-нерезидентів у зарахуванні та перерахуванні страхових (перестрахових) премій головному офісу брокера-нерезидента;
- дати Національному банку України право виключати з Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів осіб, пов'язаних з країною-агресором.

Ці зміни дозволять страховим компаніям здійснювати страхові виплати на користь нерезидентів та повертати страхові платежі на користь нерезидентів за раніше припиненими договорами страхування (перестраховування), які були отримані після 24 лютого 2022 року, включаючи судові рішення. Деякі з цих операцій вже можливі.

- для міжнародних ядерних пулів, уповноважених страховиком, який виконує завдання членів об'єднання «Ядерний страховий пул»;
- в рамках угод міжнародного страхування «Зелена картка»;
- в контексті угод особистого страхування, окрім страхування життя, пов'язаних з медичними послугами в закладах здоров'я закордоном,

перевезенням хворих, пов'язаних із смертю громадян за межами країни (включаючи витрати на транспортування та поховання); згідно угод страхування осіб, які виїжджають за кордон.

Отже, страховий ринок України є складною системою взаємовідносин, що виникають між його учасниками, з приводу захисту майнових інтересів страхувальника від потенційних ризикових ситуацій. Розвиток вітчизняного ринку страхування відбувається поступово, а вектори його подальшого покращення визначаються перш за все змінами, що відбуваються в соціально-економічному житті держави. Найбільш рушійною силою, що спонукає ринок видозмінюватись сьогодні є військові дії, що проходять на території країни, посилення процесів електронної трансформації, а також євроінтеграційні процеси. Визначено, що головними стримуючими розвиток вітчизняного ринку страхування проблемами є:

- невеликий обсяг активів, що знаходиться у розпорядженні страховиків;
- різке збільшення кількості страхових випадків, здебільшого через війну, призводить до зростання цін на страхові продукти;
- відсутність чіткої взаємодії між регулятором та приватними страховиками знижує ефективність роботи ринку;
- низький рівень кількості кваліфікованих працівників, що є наслідком недостатньої роботи менеджерів з персоналом вищих ланок управління;
- чинне законодавство не враховує нових викликів війни, що постали сьогодні, тому потребує змін та доповнень.

Всі визначені проблеми взаємопов'язані між собою тому було визначено наступні напрями оптимізації діяльності страхового ринку України:

- збільшення ліквідності активів приватних страховиків можливе завдяки запровадженню в країні третього рівня пенсійного забезпечення;
- додаткова фінансова підтримка страхових компаній, у вигляді безвідсоткових кредитів, програм рефінансування, а також у вигляді безпосередньої грошової підтримки (відкриття спеціальних фондів) для покриття частини страхової суми, наприклад від військових ризиків, має зменшити обсяг фінансового навантаження на страхову компанію і тому має знизити вартість страхової послуги;
- внесення змін до регуляторної політики НБУ, щодо діяльності ринку має відбуватись з врахуванням інтересів приватних страховиків. Для цього можна організовувати спеціальні конференції з представниками страхових організацій та пулів, з метою покращення взаємодії регулятора та приватних страховиків, що в свою чергу має призвести до покращення роботи всього ринку;
- гармонізація законодавства до стандартів країн Європи, а саме запозичення стандартів Solvency II, яке має відбуватись поступово. Необхідністю також є перегляд обмежень на управління активами страховиків, а саме для всіх видів страхових потрібно визначити одну ставку тримання коштів на депозитних рахунках у розмірі – не більше 20%, адже значне тримання коштів на депозитах значно зменшує прибуток страховиків.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити висновок, що використання InsurTech на українському страховому ринку надає

можливості страховим компаніям провадити свою страхову діяльність та надавати клієнтам послуг страхового захисту, в найбільш критичних умовах (кризи, війни), завдяки їх гнучкості, доступності, зручності та швидкості.

Розраховані ефекти від використання електронних договорів ОСЦПВ (Інтернет страхування) відображають безумовні переваги використання InsurTech на ринку страхових послуг України, а також схильність українського страхового ринку та страхувальників зокрема до гнучкого та доступного процесу надання страхових послуг. За рахунок використання різних InsurTech рішень українські страхові компанії не лише забезпечують більш кастомізовані страхові продукти та більш ефективний процес надання страхових послуг, а й мають змогу оптимізувати всі свої ключові бізнес процеси, скорочуючи рівень операційних витрат. Перелік технологій, що вже нині використовуються на ринку страхових послуг України включає: інтернет страхування, телематику, чат боти, Bigdata, хмарні та IoT технології. Перспективними ж технологіями для активного використання є: граничні та квантові обчислення, блокчейн технології, смарт-контракти, біометричні технології. Перспективними з огляду подальших досліджень є процеси інтеграції класичних бізнес систем страхових компаній та InsurTech, дослідження стратегій фінансування впровадження новітніх технологій у страховій діяльності, та процеси трансформації ринку страхових послуг при використанні InsurTech.

Перспективами розвитку цифрового страхування є: нові технології виробництва, зокрема телемедицина; технології інтернетизації; технології штучного інтелекту; блокчейн; технології віртуальної та доповненої реальності. Проте є кілька факторів, які стримують розвиток цифровізації страхового ринку: висока вартість відповідних технологічних оновлень; низький споживчий попит на програми страхування, які передбачають

використання сучасних комп'ютерних технологій; необхідність подальшої адаптації інноваційних технологій до відповідних страхових продуктів; недостатній рівень професійної кваліфікації працівників страхових компаній у відповідній галузі; високий рівень страхового шахрайства; незацікавленість страховиків у великих видах страхування, що може бути основною причиною інтернет-страхування, через великі збитки; загальний низький рівень довіри до страхових інститутів та страхової культури.

Водночас для вдосконалення страхового ринку слід усунути існуючі диспропорції на страховому ринку, зокрема, розвивати регіональні ринки та подолати регіональні дисбаланси. Певною мірою цього можна досягти за допомогою цифровізації, яка дозволить оформити страховий поліс незалежно від місця розташування застрахованої особи. Відсутність цифрових платформ онлайн-вибору програми страхування ускладнюють прийняття страхувальниками обґрунтованих рішень щодо передачі ризику страховим компаніям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Інтернет-журнал Forinsurer. URL: <http://forinsurer.com/>.
- Кіберстрахування: характеристика та особливості. *Адвокатське об'єднання «Радтке-Прядко і партнери»*. URL: https://www.lawfirm-pryadko.com/articles/kiberstrahovanie_harakteristika_i_osobennosti
- Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

- Кулина Г. Інноваційні технології дистрибуції страхових продуктів. *Світ фінансів*. 2016. № 1. С. 215-226.

- Клапків Ю. М., Свірський В.С., Фігурка М. В. До питання теоретичних основ ринку страхових послуг. *Review of transport economics and management*. 2021. Iss. 5(21). URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/243654/242110>.

- Нагайчук Н.Г., Третьак Н.М. Можливості використання технології blockchain у страхуванні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19(2). С. 104-108

- Нечипорук Л. В. Страховий ринок: закономірності становлення та розвитку в умовах глобалізації : монографія. Харків : Право, 2019. 278 с.

- Огляд небанківського фінансового сектору, серпень 2023 року. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-serpen-2023-roku>

- Огляд небанківського фінансового сектору. *Форініуер*. Березень 2023 року. URL: <https://forinsurer.com/files/file00745.pdf> (дата звернення: 06.12.2023.).

- Онишко С.В., Богріновцева Л.М., Ключка О.В. Трансформація страхового ринку України в умовах сьогодення. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2023. №9. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9147>

- Офіційний сайт ПрАТ «СК «Уніка». URL: <https://uniqa.ua>

- Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон

України від 12.09.2019 № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 05.12.2023.)

- Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика: Закон України від 04.02.2014 р. № 295. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14>

- Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Національного банку України №18 від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22> (дата звернення: 05.12.2023.)

- Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.12.2023.).

- Рейтинг страхових компаній України. Інтернет-журнал Forinsurer. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>

- Середня вартість збитків від витоку даних від кібератак у світі в 2022 році зросла до \$4,4 млн. *Forinsuper*. URL: <https://forinsurer.com/news/23/02/20/42397>

- Страхування під час війни. Що змінюється у страхуванні з введенням воєнного стану? *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення: 05.12.2023.).

- Страхування під час війни. Що змінюється у страхуванні з введенням воєнного стану? *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення: 05.12.2023.).

- Фінансовий ринок: підруч.: у 2-х т. / кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь: УДФСУ. 2018. Т. 1. 442 с.

• Чуницька І.І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 251-258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf (дата звернення: 05.12.2023.)

- AI and Blockchain in Insurance: Top 2021 Use Cases | Intellectsoft.

Intellectsoft Blog. URL: <https://www.intellectsoft.net/blog/top-services-empowered-by-ai-and-blockchain-in-insurance/>

- Cyber Risk for Insurers – Challenges and opportunities. Eiopa. *Publications Office of the European Union*. 2019. URL: https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/reports/eiopa_cyber_risk_for_insurers_sept2019.pdf (дата звернення: 06.12.2023.).

• Digital ecosystems for insurers: Opportunities through the. *Mckinsey*. 2022.

URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights>

HYPERLINK ["https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights"](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights)services HYPERLINK ["https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights"](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights)/ HYPERLINK ["https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights"](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights)our HYPERLINK ["https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights"](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights)- HYPERLINK ["https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights"](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights)insights (дата звернення: 06.12.2023.).

• Digital ecosystems for insurers: Opportunities through the. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights>

• Insurance – Cyber Executive Briefing. URL: <https://www2.deloitte.com/be/en/pages/risk/articles/insurance.html>

• Insurance Industry Technology Trends in 2020 URL: <https://www.scalefocus.com/insights/business/insurance-industry-trends2018-2020>

• Insurance Industry Technology Trends in 2020. *Scalefocus*. 2021. URL: <https://www.scalefocus.com/insights/business/insurance-industry-trends2018-2020>

• Insurance Innovation: 8 Insurance Technology Trends 2021. *DataArt – Enterprise Software Development Company*. URL: <https://www.dataart.com/blog/technology-innovations-in-the-insurance-industry>

• Reasons Insurance Companies are Adopting Mobile. URL: <https://www.xcubelabs.com/blog/5-ways-mobile-transforming-insuranceindustry/>

• Technology and innovation in the insurance sector: OECD, 2023. 48 p. URL: <https://www.oecd.org/pensions/Technology-and-innovation-in-theinsurance-sector.pdf>

• Telematics / Usage–Based Insurance. URL: https://content.naic.org/cipr_topics/topic_telematicsusage_based_insurance.htm

- В Україні значно виросла інтернет-пенетрація: Інтернет Асоціація України. URL: <https://inau.ua/news/v-ukrayini-znachno-vyroslo-internet-penetraciya>

- Глобальні премії з кіберстрахування до 2025 року досягнуть \$23 млрд – Swiss Re. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/news/22/11/29/42059>

ДОДАТКИ

Додаток А

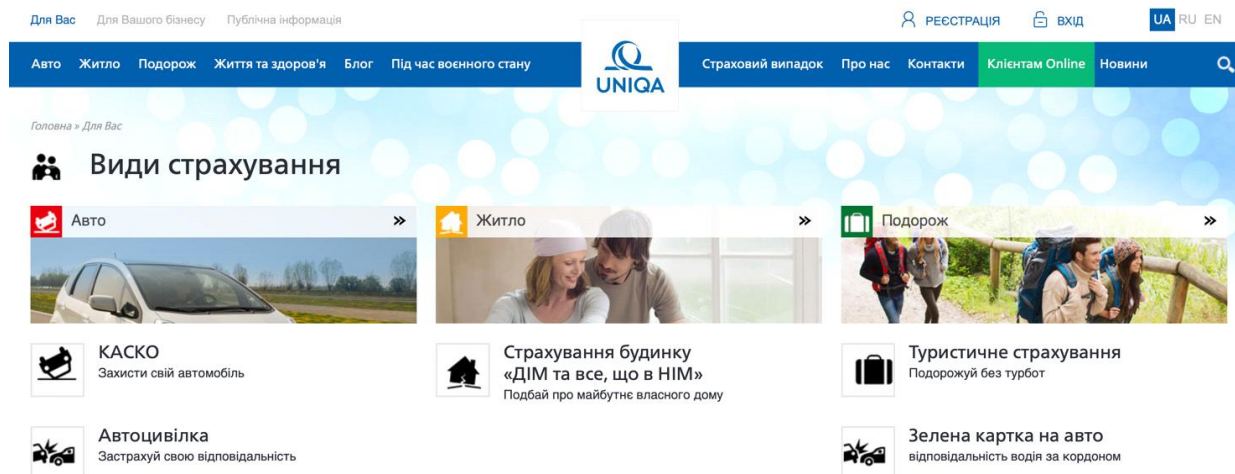

Рис. А.1. Офіційний сайт ПрАТ «СК «Уніка»

Джерело: [11].

Контакти

Головний офіс **УНІКА** та **УНІКА Життя**: 04112, м. Київ, вул. Олени Теліги 6, літ. «В», корп.4, тел.: **+38 (044) 225 60 00**

Цілодобовий Контакт-центр УНІКА та УНІКА Життя:

+38 (097) 170 03 73 (Київстар)
+38 (066) 170 03 73 (Vodafone)
+38 (093) 170 03 73 (Lifecell)

Viber чи Telegram - чат через паблік-акаунт UNIQAuа

office@unika.ua (УНІКА) life@unika.ua (УНІКА Життя)

Щодо договорів, які придбані онлайн на сайті unika.ua - пишіть на електронну адресу online_boc@unika.ua

Рис. А.2. Контакти ПрАТ «СК «Уніка»

Джерело: [11].

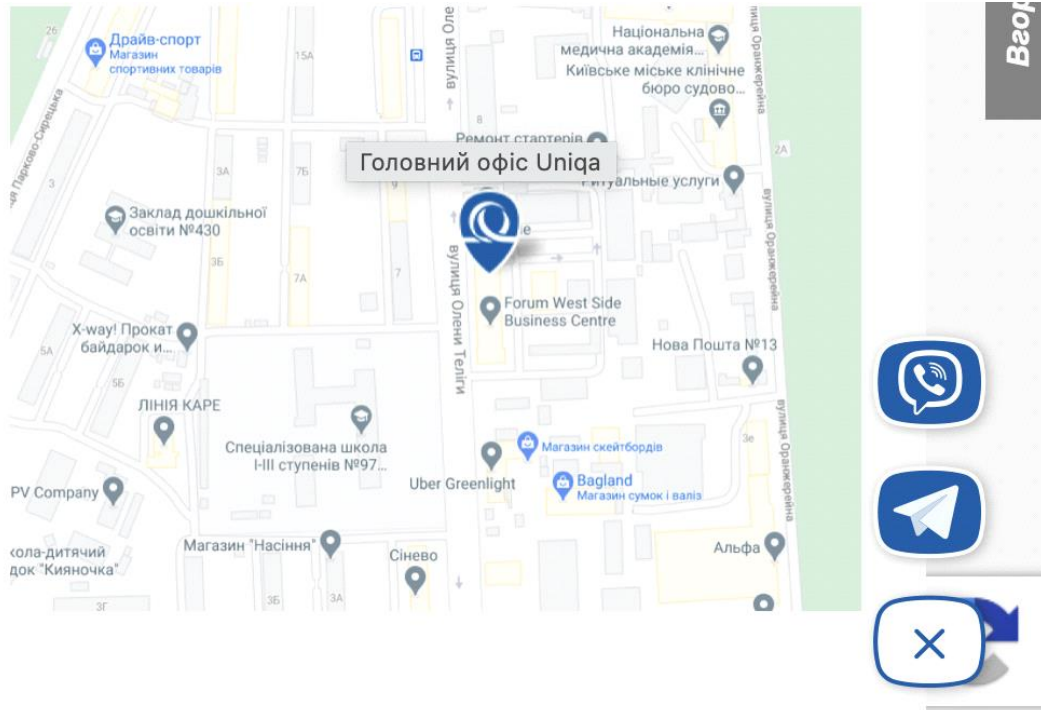

Рис. А.3. Онлайн-чат ПрАТ «СК «Уніка»

Джерело: [11].

**Рис. А.5. Сторінка ПрАТ «СК «Уніка» в соціальній мережі
Facebook**

Джерело: [11].

Додаток Б

Таблиця Б.1

Список ліцензій СК «Уніка»

№	Вид страхування на який видана ліцензія
1	страхування від нещасних випадків та хворіб
2	медичне страхування
3	страхування засобів наземного транспорту
4	страхування засобів залізничного транспорту
5	страхування засобів повітряного транспорту
6	страхування засобів водного транспорту
7	страхування вантажу
8	сільськогосподарське страхування
9	страхування майна юридичних осіб, за винятком транспортних засобів та сільськогосподарського страхування
10	страхування майна громадян, крім транспортних засобів
11	страхування громадянської відповідальності власників автотранспортних засобів
12	страхування цивільної відповідальності власників засобів повітряного транспорту
13	страхування цивільної відповідальності власників водного транспорту
14	страхування громадянської відповідальності організацією, експлуатуючих небезпечних об'єктів
15	страхування цивільної відповідальності за заподіяння шкоди внаслідок недоліків товарів, послуг, робіт
16	страхування цивільної відповідальності за заподіяння шкоди третім особам
17	страхування підприємницьких ризиків
18	страхування фінансових ризиків
19	страхування цивільної відповідальності за невиконання або неналежне виконання за договором
20	страхування цивільної відповідальності власників засобів залізничного транспорту
21	перестрахування
22	обов'язкове страхування цивільної відповідальності власника небезпечного об'єкта за заподіяння шкоди внаслідок аварії на небезпечному об'єкті

23	обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
24	добровільне особисте страхування, крім добровільного страхування життя
25	добровільне майнове страхування
26	обов'язкове державне страхування життя і здоров'я військовослужбовців, громадян визнаних на військові збори, осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної протипожежної служби, органів контролю за обігом наркотичних засобів та психотропних речовин, співробітників установ та органів кримінально – виконавчої системи
27	обов'язкове страхування цивільної відповідальності перевізника за заподіяння при перевезеннях шкоди життю, здоров'ю, майну пасажирів
28	страхування у разі нещасних випадків

Джерело: складено автором за даними [11].

Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи
«Сучасні технології в страхуванні (InsurTech)»
Московіної Надії Русланівни

Ринок страхових послуг сьогодні, розвивається під впливом сучасних діджиталізаційних та технологічних процесів, що притаманні, як ринку фінансових послуг, так і глобальній економіці в цілому. Нові технологічні рішення та інновації проникають в усі ключові ланки та процеси ринку страхових послуг та сприяють його ефективному зростанню, шляхом підвищення прибутковості та ефективності діяльності страхових компаній, оптимізації операційних витрат страховиків, удосконалення бізнес процесів. Ці технологічні рішення, які нині знаходять своє застосування на ринку страхових послуг, об'єднуються категорією InsurTech.

Сьогодні українські страхові компанії функціонують в надскладних умовах війни, рівень навантаження на страховий ринок зростає. Як наслідок, для забезпечення безперервної діяльності страхові компанії мають підвищувати ефективність своєї діяльності, оптимізувати бізнес процеси, скорочуючи операційні витрати та покращуючи клієнтський досвід страхувальників, через нарощення швидкості, зручності та якості їх обслуговування. Застосування InsurTech у страховій діяльності є одним із перспективних шляхів вирішення цих питань.

Робота містить три розділи. Перший розділ присвячено дослідженню теоретичних аспектів використання сучасних технологій у страхування.

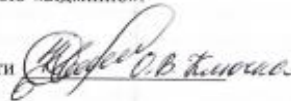
У другому розділі здійснено аналіз використання сучасних технологій у страхування.

Третій розділ роботи присвячений трансформаційним змінам у сфері страхування під впливом впровадження сучасних технологій під час дії воєнного стану в Україні.

Здобувач вищої освіти Московіна Н.Р. працювала згідно графіку.

Робота виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог, рекомендується до захисту з оцінкою «відмінно».

Керівник випускної кваліфікаційної роботи

Висновок кафедри про випуск кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти Московіна Н.Р. після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «___» _____ 202 №___ допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувачки вищої освіти Державного податкового університету
МОСКОВІНОЇ НАДІЇ РУСЛАНІВНИ
групи ФМФз 22-1
на тему «СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СТРАХУВАННІ (INSURTECH)»

Актуальність теми. Сучасні технології у страхуванні (InsurTech) фокусуються на автоматизації й створенні більш розумних та інноваційних технологій реалізації страхових продуктів. Саме InsurTech демонструють значні ринкові перспективи. Українським страховикам варто переймати зарубіжний досвід та активно реалізувати це у власній діяльності. На сьогодні, найбільша цінність InsurTech у їх здатності приносити ефективність й економію коштів існуючим процесам у страховій галузі, і ні в якому разі не вбачають у цьому руйнівну силу в розробці й розповсюдженні страхових продуктів. Логічною відправною точкою для страховиків, які прагнуть скористатися перевагами InsurTech є ефективність, що пов'язана з управлінням даними й адмініструванням, оскільки можливість страхових компаній упорядкувати такі внутрішні процеси є надзвичайно привабливою.

Наукова новизна. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра сформульовані науково вагомі результати, їх суть полягає в розробці авторських пропозицій щодо удосконалення процесу використання сучасних технологій (InsurTech) на страховому ринку України.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Аналіз кількісних та якісних показників, що відображають поширення використання InsurTech у страхуванні представлено у вигляді табличних та графічних засобів. Діапазон для оцінки та показники, які приймалися до уваги є досить широкими та достатньо інформативними.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, організації, установи, МФУ. Сформовані висновки та надані рекомендації щодо використання сучасних технологій (InsurTech) у страхуванні носять практичну цінність та, загалом, можуть бути використані у навчальному процесі під час викладання дисциплін професійного спрямування. Окремі частини дослідження можуть становити практичну цінність для учасників страхового ринку – страховиків, страхувальників, страхових посередників.

Наявність недоліків. Суттєвих недоліків, які б вплинули на цінність, практичне і наукове значення роботи не виявлено.

Загальний висновок і оцінка роботи. Дана робота виконана на актуальну тему, носить теоретичне, аналітичне та практичне значення і має ряд рекомендацій які можуть бути використані у практичній діяльності.

Роботу оцінено на позитивну оцінку.

Рецензент: Богріновцева Л. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національної академії статистики, обліку та аудиту

« 08 » _____ 2024 р.

Л. М. Богріновцева
ініціали, прізвище

